

Homogene Groep Internationale
Samenwerking (HGIS)

Jaarverslag 2024

Inhoudsopgave

HGIS-jaarverslag 2024

1. Leeswijzer.....	2
2. Inleiding	5
3. HGIS Toelichting van beleidsthema's	6
Bijlage 1a. HGIS-uitgaven 2024 per begroting en artikel (bedragen x EUR 1 000)	22
Bijlage 1b. HGIS-ontvangsten 2024 per begroting en artikel (bedragen x EUR 1 000)	27
Bijlage 2. Non-ODA uitgaven 2024 per beleidsthema (bedragen x EUR 1 000)	28
Bijlage 3. De ODA-uitgaven 2024 naar beleidsthema (bedragen x EUR 1 000)	30
Bijlage 4. De ODA-uitgaven binnen de BHO-begroting per regio in 2024	32
Bijlage 5. ODA-prestatie 2024 (bedragen x EUR 1 000 000)	42
Bijlage 6: Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2024.....	43
Bijlage 7: Internationale inspanningen op asiel en migratie 2024	50

1. Leeswijzer

1.1 Wat is de HGIS?

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is sinds 1997 een budgettaire constructie binnen de rijksbegroting. In de HGIS worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van het buitenlandbeleid gebundeld waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Dit bevordert de samenwerking en de afstemming tussen de betrokken ministeries. De HGIS vormt daarmee een belangrijk instrument voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid. Binnen de HGIS worden de uitgaven voor ontwikkelingshulp, die voldoen aan de criteria voor officiële ontwikkelingshulp (*Official Development Assistance*, ODA), expliciet zichtbaar gemaakt.

De minister van Buitenlandse Zaken coördineert het Nederlandse buitenlandbeleid en daarmee de HGIS. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp heeft een coördinerende bevoegdheid voor de uitgaven aan ODA binnen de HGIS.

Twee keer per jaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen de HGIS. Op Prinsjesdag wordt de HGIS-nota en op Verantwoordingsdag wordt het HGIS-jaarverslag aangeboden aan de Staten-Generaal. Deze documenten geven een integraal overzicht van alle uitgaven op het terrein van internationale samenwerking. De uitgaven staan op de verschillende departementale begrotingen.

Buitenlandse betrekkingen zijn een zaak van het Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten, alsmede de Nederlandse openbare lichamen in het Caribisch gebied nl. Bonaire, Sint-Eustatius en Saba. Waar de HGIS-nota spreekt over 'Nederland' of 'Nederlands' wordt daarmee bedoeld: '(van) het Koninkrijk der Nederlanden', tenzij het gaat om zaken die specifiek het land Nederland betreffen zoals het EU-lidmaatschap en de ontwikkelingshulp.

1.2 Opzet HGIS-jaarverslag 2024

HGIS-beleidskader

Het HGIS-jaarverslag geeft inzicht in de besteding op hoofdlijnen van de middelen voor internationale samenwerking in 2024. Het HGIS-beleidskader omvat de beleidsinzet van het buitenlandbeleid, op basis van de begrotingen van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp en andere HGIS-departementen. De HGIS is ingericht langs negen beleidsthema's. Deze indeling is ook gebaseerd op de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp. De toelichtende teksten zijn ontleend aan de jaarverslagen van de departementen over 2024 en geven een overzicht in vogelvlucht. Meer uitgebreide toelichtingen worden in de jaarverslagen van de betrokken departementen weergegeven.

In het jaarverslag wordt eerst op een aantal hoofdlijnen teruggeblikt op de ontwikkelingen ten aanzien van het buitenlandbeleid. De wisseling van het kabinet in de zomer van 2024 heeft ook invloed gehad op de Nederlandse beleidsinzet. Vervolgens wordt per beleidsthema de algemene beleidsdoelstelling gememoreerd en wordt daarna ingegaan op een aantal beleidsresultaten voor dit specifieke thema. Omdat de beleidsinzet meestal gepaard gaat met een financiële inspanning, wordt dit in een tabel weergegeven waarbij de ODA-component specifiek wordt benoemd. Ten slotte volgt een toelichting op de instrumenten waarbij sprake is van een substantiële mutatie ten opzichte van de HGIS-nota 2024, zoals weergegeven in de tabel.

In het HGIS-jaarverslag 2024 worden de mutaties toegelicht ten opzichte van de stand bij HGIS-nota 2024. Omdat de stand bij HGIS-nota 2024 geen rekening houdt met amendementen en Nota's van Wijziging op de ontwerp-begroting, kan de toegelichte stand afwijken van de stand in de departementale jaarverslagen (daar wordt namelijk de stand van de vastgestelde begroting toegelicht

– dus inclusief amendementen en Nota's van Wijziging). Dit leidt bijvoorbeeld tot een verschil bij de toelichting op de HGIS-middelen op de DEF-begroting, omdat daar middels een Nota van Wijziging in 2024 circa EUR 1 miljard is toegevoegd vanwege de steun aan Oekraïne.

Na de beleidsthema's volgt een aantal bijlagen. In deze bijlagen worden gegevens, die verspreid staan over verschillende departementale begrotingen, gebundeld tot een overzichtelijk geheel:

Bijlagen 1a en 1b	Hierin worden alle buitenlanduitgaven en -ontvangsten gepresenteerd per departement
Bijlage 2	Een overzicht van de non-ODA-uitgaven per beleidsthema
Bijlage 3	Een overzicht van de ODA-uitgaven per beleidsthema
Bijlage 4	Hierin wordt een totaaloverzicht van de ODA uitgaven binnen de BHO-begroting per regio gepresenteerd
Bijlage 5	ODA-prestatie in 2024
Bijlage 6	Hierin wordt een toelichting gegeven op de publieke klimaatuitgaven voor ontwikkelingslanden in 2024
Bijlage 7	Uiteenzetting van de internationale inspanningen in 2024 op het terrein van migratie

Totale HGIS-uitgaven 2024 naar beleidsthema

De HGIS is ingedeeld langs een 9-tal beleidsthema's (incl. een categorie apparaatskosten, waarbij ook de kosten voor het postennet zijn opgenomen). De totale HGIS-uitgaven voor 2024 komen uit op circa EUR 11,3 miljard. Hiervan kwalificeert circa EUR 7 miljard als *Official Development Assistance* (ODA). In onderstaande overzichten staan de beleidsthema's en de relatieve verhouding per thema in het HGIS ODA en HGIS non-ODA budget. Ten opzichte van de HGIS-nota 2024 (exclusief amendementen en Nota's van Wijziging) is er circa EUR 1,7 miljard meer uitgegeven, waarvan circa EUR 287 miljoen ODA. Dit komt met name omdat er circa EUR 1 miljard in 2024 is toegevoegd aan de Defensiebegroting middels een Nota van Wijziging op de ontwerpbegroting 2024. Ook is er EUR 1 miljard beschikbaar gemaakt voor Oekraïne bij de voorjaarsbesluitvorming 2024. Deze budgetten zijn toegevoegd aan het *Budget Internationale Veiligheid* ten behoeve van de steun aan Oekraïne.

(Bedragen in miljoenen euro's)

Totaalbeeld HGIS				
Thema's	%	Totaal	waarvan ODA	waarvan non-ODA
1 Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging mensenrechten en gastlandbeleid	1,5%	173	61	112
2 Vrede, veiligheid en stabiliteit	36,5%	4.107	1.197	2.910
3 Effectieve Europese samenwerking	9,2%	1.037	941	95
4 Consulaire belangenbehartiging en internationaal uitdragen NL waarden en belangen	0,7%	81	0	81
5 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	5,8%	649	520	129
6 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	9,2%	1.041	1.000	41
7 Sociale vooruitgang	8,1%	906	892	14
8 Versterkte kaders voor ontwikkeling	18,3%	2.063	2.058	5
9 Apparaatskosten	10,7%	1.202	350	852
Totaal	100%	11.258	7.020	4.238

Thema's gerangschikt op omvang	
Thema's	%
2 Vrede, veiligheid en stabiliteit	36,5%
8 Versterkte kaders voor ontwikkeling	18,3%
9 Apparaatskosten	10,7%
6 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	9,2%
3 Effectieve Europese samenwerking	9,2%
7 Sociale vooruitgang	8,1%
5 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	5,8%
1 Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging mensenrechten en gastlandbeleid	1,5%
4 Consulaire belangenbehartiging en internationaal uitdragen NL waarden en belangen	0,7%
Totaal	100%

2. Inleiding

Nederland en de wereld in 2024

De aanhoudende Russische oorlog tegen Oekraïne en de escalerende crises in het Midden-Oosten voerden de boventoon in de Nederlandse diplomatieke inzet in 2024. Nederlanders zien de toename van conflicten en geopolitieke spanningen en merken de gevolgen ervan dagelijks. Halverwege 2024 trad een nieuw kabinet aan dat zich als doel stelt om door middel van internationale inzet en versterking van de krijgsmacht de veiligheid en weerbaarheid van Nederland te vergroten. Met een scherp oog voor de eigen belangenbehartiging fungeerde Nederland dit jaar als bruggenbouwer binnen de EU, was het een pleitbezorger van mensenrechten, en een betrouwbare partner in internationale organisaties zoals de NAVO en de VN. Nederland werkte nauw samen met bondgenoten in de EU en NAVO om internationale stabiliteit en veiligheid te bevorderen.

Nederland blijft Oekraïne onverminderd steunen, zo lang als dat nodig is, en speelde in 2024 een actieve rol in deze steun. Het bood militaire hulp, waaronder wapens en training, maakte zich hard voor *accountability* (rekenschap), speelde een voortrekkersrol op het gebied van luchtverdediging (F-16 coalitie) en bleef aandringen op sancties tegen Rusland.

De niet-militaire steun vanuit de HGIS-budgetten op de BHO-begroting bedroeg in 2024 ca. EUR 250 miljoen uit reeds gereserveerde generale middelen voor wederopbouw in Oekraïne. De nadruk van de Nederlandse steun lag vooral op het herstel van kritieke energie- en waterinfrastructuur, humanitaire hulp, ontminning van landbouw- en woongebieden en mentale gezondheid. Ook de positionering en ondersteuning van het Nederlandse bedrijfsleven ten behoeve van de wederopbouw van Oekraïne speelde een grote rol.

In 2024 namen de conflicten en politieke spanningen in het Midden-Oosten verder toe, maar waren er ook kleine stappen richting diplomatieke oplossingen. Het kabinet richtte zich op het bevorderen van een vreedzame oplossing, het verdedigen van mensenrechten, en de verlichting van de ernstige humanitaire noden in de Gazastrook. Nederland stond voor het bestaansrecht en het recht op veiligheid van de staat Israël, een tweestatenoplossing, het vrijlaten van alle gijzelaars, veel meer humanitaire hulp voor Gaza.

Ook is in 2024 Nederlandse kennis en kunde ingezet voor het structureel uitbannen van voedselschaarste en het versterken van voedselsystemen, bijvoorbeeld door het ondersteunen van kleinschalig producerende boer(inn)en. Door Nederlandse steun kregen 3,6 miljoen mensen toegang tot een verbeterde waterbron en 6,4 miljoen mensen tot sanitaire voorzieningen. 4,1 miljoen mensen plukten de vruchten van langetermijninvesteringen in waterzekerheid en weerbaarheid tegen droogte en overstromingen, zoals de Blue Deal met Nederlandse Waterschappen en programma's met de *Asian Development Bank* (AsDB) en de Wereldbank.

Verder heeft Nederland zich ingezet om migratie hoog op de Europese agenda te houden en bilaterale relaties met prioritaire partnerlanden verder verdiept, om irreguliere migratie te beperken, terugkeer te bevorderen bij onrechtmatig verblijf en om migranten te beschermen. Middels het 'opvang in de regio'-beleid is de toegang tot onderwijs, werk, bescherming en basisvoorzieningen verbeterd voor vluchtelingen en gastgemeenschappen in de Hoorn van Afrika, de Syrië- en Afghanistan-regio, Armenië en Moldavië.

3. HGIS Toelichting van beleidsthema's

Beleidsthema 1

Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid

Beleidsdoelstelling

Het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde inclusief gastlandbeleid, met een blijvende inzet op mensenrechten, als integraal onderdeel van het buitenlandbeleid.

Een sterke rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten maken de wereld stabiel, veiliger, vrijer en welvarender. Dit vereist goed functionerende internationale instellingen en organisaties met een breed draagvlak en voortdurende inzet tegen straffeloosheid. De positie van Nederland als gastland voor Internationale Organisaties (IO's) en diplomatieke missies, in het bijzonder organisaties met een mandaat op het gebied van vrede en recht, biedt een goed uitgangspunt voor de bevordering van de ontwikkeling van internationale rechtsorde. Deze rechtsorde is onlosmakelijk verbonden met universele mensenrechten. De bevordering van mensenrechten is een kernelement van het Nederlands buitenlandbeleid.

Beleidsinzet toegelicht

Mensenrechten

De Beleidsnota Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde werd verder in uitvoering gebracht. Het bijbehorende Resultatenkader werd in 2024 gepubliceerd. Nederland is vanaf 1 januari 2024 lid van de VN Mensenrechtenraad (MRR) voor een periode van drie jaar. Via de Mensenrechtenraad droeg Nederland succesvol bij aan onder meer de verlenging van de mandaten voor rapporteurs en missies in Afghanistan, Rusland, Soedan, Iran en Syrië. Daarnaast was Nederland organisator en gastland van de eerste Internationale Conferentie voor Aanklagers voor de bestrijding van conflict-gerelateerde seksueel geweld. Ook was Nederland, samen met Frankrijk en Duitsland, initiatiefnemer van het derde EU-sanctiepakket tegen daders van seksueel en gender gerelateerd geweld in DPRK, Syrië, Russische Federatie en Haïti.

Internationale rechtsorde

Door de praktische en financiële ondersteuning van twee nieuwe Oekraïne-accountability organisaties (ICPA en Schaderegister) en het vastleggen van meerjarige financiering t.b.v. het compensatiemechanisme versterkt Nederland zijn positie als gastland voor organisaties met een mandaat op het gebied van vrede en recht en draagt Nederland daarmee bij aan de bevordering van de internationale rechtsorde.

Gastlandbeleid

Om Nederland een aantrekkelijk gastland te laten zijn voor diplomatieke missies en internationale organisaties werkte het ministerie nauw samen met andere ministeries, gemeenten, uitvoeringsinstanties en veiligheidsorganisaties. Dit is essentieel voor het onderhouden van bilaterale betrekkingen en het bestendigen van de internationale reputatie van Nederland en het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen	52.625	19.485	8.962	2.550	61.587	22.035
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	65.402	35.555	2.566	3.309	67.968	38.864
	01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	13.863	0	5.270	0	19.133	0
JenV	33.03.01 Opsporing en vervolging; NFI	821	0	78	0	899	0
	33.03.03 Overige Bijdrage medeoverheden	200	200	-41	-41	159	159
	91.01 Apparaatsuitgaven kerndepartement waaronder Europol en Eurojust, WIPO en Eigen personeel/attachés (totaal van 91.01)	26.342	0	-5.909	0	20.433	0
IenW	17.01 Luchtvaart (ICAO)	1.455	0	-60	0	1.395	0
	18.01 Scheepvaart en havens (CCR)	1.141	0	-144	0	997	0
SZW	02.24 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; Contributie CASS	9	0	-9	0	0	0
Totaal		161.858	55.240	10.713	5.818	172.571	61.058

Financiële toelichting

Buitenlandse Zaken

Artikel 01.01

Het budget op artikel 1.1 is middels een Nota van Wijziging op de ontwerpbegroting in 2024 verhoogd met EUR 45,3 miljoen. Het gaat hierbij met name om EUR 33 miljoen aan verbouwkosten ten behoeve van het toekomstige agressietribunaal. Daarnaast is EUR 12,25 miljoen beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van de Oekraïense justitiële sector, de oprichting van het secretariaat *Dialogue Group*, het Schaderegister Oekraïne en, indien wordt besloten tot vestiging in Den Haag, een compensatiemechanisme. Later is een kasschuif verwerkt van EUR 33 miljoen op het budget voor het toekomstige agressietribunaal voor Oekraïne van 2024 naar 2026. Daarnaast is binnen dit artikelonderdeel budget voor accountability Oekraïne overgeheveld naar nieuwe budgetplaatsen, wat leidt tot een lagere realisatie op het budget voor internationaal recht en een hogere realisatie op de budgetten voor Oekraïne accountability. Dat is ook toegelicht in de suppletoire begroting september van BZ. Per saldo valt het budget circa EUR 9 miljoen hoger uit dan geraamd bij de HGIS-nota 2024.

Artikel 01.02

Er is EUR 2 miljoen toegevoegd aan het budget voor het Mensenrechtenfonds op artikel 1.2 middels een amendement op de ontwerpbegroting 2024. Daarnaast heeft er een lichte overschreiding plaatsgevonden na de tweede suppletoire begroting. Per saldo is het budget met EUR 2,6 miljoen gestegen ten opzichte van de stand bij HGIS-nota 2024.

Artikel 01.03

De mutatie wordt voornamelijk veroorzaakt door de toevoeging van de eindejaarsmarge van EUR 5,2 miljoen voor het Vredespaleis.

Justitie en Veiligheid

Artikel 91.01

De uitputting van het HGIS-budget Europol/ Eurojust blijft achter met EUR 6,3 miljoen door vertragingen in het besluitvormingsproces van de huisvestingsprojecten.

Beleidsthema 2

Vrede, veiligheid en stabiliteit

Beleidsdoelstelling

Het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid en stabiliteit door doelgerichte bilaterale en multilaterale samenwerking en het bevorderen van democratische transitie in prioritaire gebieden, vooral in de ring rond Europa en het Koninkrijk. Veiligheid is geen vanzelfsprekendheid. De internationale omgeving verandert snel en ingrijpend. Wat er in de wereld om ons heen gebeurt, heeft direct gevolgen voor onze eigen veiligheid en voor onze welvaart. Veel van de grensoverschrijdende dreigingen waaraan Nederland bloot staat, zijn van een dusdanige omvang en complexiteit dat een geïntegreerde aanpak en samenwerking in internationaal verband geboden is. Voorbeelden zijn de proliferatie van massavernietigingswapens, terrorisme en gewelddadig extremisme, ongewenste buitenlandse inmenging door statelijke actoren, grensoverschrijdende, georganiseerde criminaliteit en cyberdreigingen.

Beleidsinzet toegelicht

De NAVO als hoeksteen van ons veiligheidsbeleid

De benoeming van oud minister-president Rutte als nieuwe secretaris-generaal weerspiegelt de goede reputatie van Nederland binnen de NAVO. Nederland verzekerde daarnaast dat prioriteiten, zoals de steun aan Oekraïne en een scherpe veroordeling van Rusland en zijn belangrijkste *enablers*, terugkwamen in de verklaring van de NAVO-top 2024. Nederland droeg bij aan NAVO-missies en operaties, zowel op het NAVO-grondgebied zelf als daarbuiten, bijvoorbeeld via de Nederlandse commandovoering van de NAVO-missie in Irak.

Oekraïne

Ontwikkeling van een nationale en Europese defensie-industrie maakt onze militaire steun aan Oekraïne mogelijk. Dit is ook van belang voor onze eigen defensie en economie. Bij de Nederlandse steun lag de nadruk o.a. op het herstel van kritieke energie infrastructuur, humanitaire noden en ondersteuning van het Nederlandse bedrijfsleven ten behoeve van de wederopbouw van Oekraïne. Al onze bijdragen - zij het militair, wederopbouw, humanitair, accountability, sancties - zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en even belangrijk om Oekraïne overeind te houden en Rusland te stoppen.

Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid

Nederland behaalde positieve resultaten op het gebied van transparantie en financieeltoezicht tijdens de onderhandelingen over de strategische herziening van de Europese Vredesfaciliteit. Daarnaast zette Nederland in op een meer centrale rol voor de EU en Nederlandse belangen in de onderhandelingen van het Europees Defensie-Industrie Programma, met het doel een sterke Europese defensie-industrie te bevorderen.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	19.133	0	18.385	0	37.518	0
	02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	15.027	0	3.068	0	18.095	0
	02.03 Wapenbeheersing	10.982	3.252	2.036	-54	13.018	3.198
	02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	195.834	63.827	-23.393	7.157	172.441	70.984
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	31.822	12.729	1.321	528	33.143	13.257
BHO	04.01 Humanitaire hulp	520.017	519.000	89.238	90.250	609.255	609.250
	04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	291.295	291.295	-364	-364	290.931	290.931
	04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	200.853	200.853	-433	-433	200.420	200.420
JenV	31.02 Bekostiging politie	0	0	0	0	11.000	0
	31.03 Kwaliteit, arbeidsvoorwaarden en beheer meldkamers	8.855	8.855	292	292	9.147	9.147
	36.02 Nationale veiligheid en terrorismebestrijding	0	0	2.700	0	2.700	0
Defensie	01.01.23 Internationale inzet (BIV)	1.318.783	0	1.378.423	0	2.697.206	0
	09 Algemeen; Civielrechtelijke regeling Srebrenica 2020	11.706	0	-3.540	0	8.166	0
	09.01.95.28 Overige bijdragen	0	0	0	0	147	0
	11 Geheime uitgaven	5.000	0	-1.100	0	3.900	0
Totaal		2.629.307	1.099.811	1.466.633	97.376	4.107.087	1.197.187

Financiële toelichting:

Buitenlandse Zaken

Artikel 02.01

De uitgavenrealisatie voor goede internationale samenwerking ter bevordering van eigen en bondgenootschappelijke veiligheid is ruim EUR 18 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting 2024. Dit is met name het gevolg van de organisatie van de NAVO-top 2025 en de stijging van het budget van het Veiligheidsfonds, zoals toegelicht in de eerste suppletoire begroting van BZ.

Artikel 02.04

Er is middels een Nota van Wijziging op de BZ-ontwerpbegroting 2024 EUR 5 miljoen toegevoegd aan artikel 2.4 ten behoeve van humanitaire ontmijning door NGO's en EUR 10 miljoen voor een nieuwe bijdrage aan het *United Nations Office for Project Services* (UNOPS) voor aanschaf van zwaar materieel en capaciteitsversterking. Middels diverse amendementen is het budget op 2.4 ook verlaagd. De realisatie voor de bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband is c.a. EUR 34 miljoen lager dan begroot. Per saldo vielen de uitgaven op artikel 2.4 EUR 23 miljoen lager uit dan geraamd bij de HGIS-nota 2024.

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp

Artikel 04.01

Het budget op artikel 4.1 steeg middels een Nota van Wijziging op de begroting in 2024 met EUR 15 miljoen. Dit kwam beschikbaar voor humanitaire hulp via het Ukraine Humanitarian Fund van VN OCHA. De uitgavenrealisatie op artikelonderdeel 4.1 Humanitaire hulp is EUR 74 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting. Dat kwam met name door een stijging van EUR 44 miljoen in verband met acute crises wereldwijd (o.a. Gaza en Soedan). Dit is verder toegelicht in het jaarverslag van BHO. Per saldo stegen de uitgaven op artikel 4.1 met EUR 89 miljoen ten opzichte van de HGIS-nota 2024.

Defensie

Artikel 01.01

Het HGIS-budget op artikel 1.1 (Budget Internationale Veiligheid, BIV) van de begroting is middels een Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2024 opgehoogd met circa EUR 1 miljard voor steunmaatregelen voor Oekraïne. Het ging om budget voor het financieren van de commerciële leveringen aan Oekraïne. Gedurende het jaar zijn er diverse mutaties geweest op het BIV in het kader van de steun aan Oekraïne. Deze mutaties zijn toegelicht in de begrotingen van Defensie.

Beleidsthema 3

Effectieve Europese samenwerking

Beleidsdoelstelling

De algemene doelstelling is een effectieve Europese samenwerking om de Europese Unie en haar lidstaten zo vreedzaam, welvarend en sterk mogelijk de toekomst in te loodsen. Europa is essentieel voor onze welvaart, vrijheid en veiligheid. Een actieve opstelling van Nederland in het Europese besluitvormingsproces en in de bilaterale relaties met Europese partners is dan ook in het directe belang van Nederlandse burgers en bedrijven. Door consequent en constructief optreden kan Nederland zijn invloed binnen de Europese Unie vergroten. Zo kan Nederland mede vormgeven aan ontwikkelingen in Europa die direct van invloed zijn op onze economische, sociale en politieke toekomst.

Beleidsinzet toegelicht

Migratie

Nederland zet in Europees verband in op het omlaag brengen van de aantallen asielaanvragen en het verbeteren van terugkeer van personen van wie asielverzoek is afgewezen, voor zover in overeenstemming met Europese regelgeving en internationale verdragen. In 2024 is hieraan bijgedragen door de totstandkoming van het Asiel- en Migratiepact en de start van het implementatietraject door Nederland, andere lidstaten en de Commissie. Ook heeft Nederland de uitbreiding van de brede partnerschapsinzet van de Commissie (met Egypte en Mauritanië) ondersteund en is Nederland één van de koplopers bij de ontwikkeling van innovatieve partnerschappen. Nederland is daarnaast voorzitter geworden van een werkgroep over terugkeer.

Landbouw

Veel besluitvorming op het terrein van landbouw en visserij vindt in de Europese Unie plaats. Om de Nederlandse belangen zo goed mogelijk in die besluitvorming te laten landen, is het van belang om een constructieve partner te zijn in de Europese Unie. Zo heeft Nederland zich in 2024 ook opgesteld. Conform het regeerprogramma heeft dit kabinet zich actief ingezet om in de Europese context te werken aan zorgvuldige, haalbare en uitvoerbare Europese wetgeving.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	938.733	863.000	0	0	938.733	863.000
	03.02 Europees Ontwikkelingsfonds	85.983	85.983	-14.738	-14.738	71.245	71.245
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	18.261	5.707	3.174	1.269	21.435	6.976
	03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.376	0	-101	0	5.275	0
	03.05 Europese vredesfaciliteit	0	0	0	0	0	0
	Totaal	1.048.353	954.690	-11.665	-13.469	1.036.688	941.221

Financiële toelichting:

Buitenlandse Zaken

Artikel 03.02

In 2024 is de Nederlandse bijdrage aan het Europees Ontwikkelingsfonds EUR 14,7 miljoen lager vanwege een geactualiseerde raming van de Europese Commissie. Deze lagere bijdrage staat vermeld in de eerste suppletoire begroting.

Beleidsthema 4

Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen

Beleidsdoelstelling

Het verlenen van goede consulaire diensten aan Nederlanders in nood in het buitenland, evenals het verstrekken van reisdocumenten aan Nederlanders in het buitenland. Daarnaast levert het kabinet een bijdrage aan een gereguleerd personenverkeer door de Nederlandse inbreng in het Europese visumbeleid en is verantwoordelijk voor de visumverlening kort verblijf.

Het versterken van de Nederlandse cultuursector door internationale uitwisseling en presentatie; verbindingen leggen met economische diplomatie en andere prioriteiten van geïntegreerd buitenlandbeleid, zoals het mensenrechtenbeleid en veiligheidsbeleid.

De strategische inzet van publieksdiplomatie door het postennetwerk en BZ heeft als doel begrip en draagvlak te vergroten voor het geïntegreerde buitenlandbeleid (HGIS) en het eenduidig versterken van de beeldvorming over Nederland bij buitenlandse doelgroepen via de publieke band. De aanpak verstevigt het netwerk van beleidsbeïnvloeders die de besluitvorming op voor Nederland relevante beleidsterreinen kunnen beïnvloeden.

Beleidsinzet toegelicht

Internationaal Cultuurbeleid

Conform de doelstellingen is middels het Internationaal Cultuurbeleid in 2024, markt, publiek en zichtbaarheid in het buitenland van de Nederlandse culturele en creatieve sector gerealiseerd. Internationale culturele samenwerking zette hierdoor Nederland ook in 2024 neer als een innovatief land met vernieuwd aanbod uit de culturele en creatieve sector. Ook droegen projecten (mede) bij aan het versterken van de bilaterale relaties, en boden deze toegang tot nieuwe netwerken en publiek, ook op onderwerpen die in het buitenland beleid belangrijk zijn.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	04.01 Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	14.587	0	1.178	0	15.765	0
	04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	16.827	0	5.237	0	22.064	0
	04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	7.500	0	1.408	0	8.908	0
	04.04 Uidragen Nederlandse waarden en belangen	22.307	0	3.643	3	25.950	3
OCW	08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	480	0	-72	0	408	0
	14.71 Cultuur; subsidies	6.511	0	1.708	0	8.219	0
Totaal		68.212	0	13.102	3	81.314	3

Financiële toelichting

Buitenlandse Zaken

Artikel 04.02

De stijging van het uitgavenbudget Consulaire Informatiesystemen Vreemdelingenbeleid is deels het gevolg van het uitstellen van betalingen uit 2023 naar 2024 zoals toegelicht in de eerste suppletoire begroting van BZ (EUR 5 miljoen). Daarnaast was circa EUR 4 miljoen extra budget nodig om het oude consulaire informatiesysteem in de lucht te houden, omdat het nieuwe systeem nog niet gereed was zoals toegelicht in de tweede suppletoire begroting van BZ.

Beleidsthema 5

Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen

Beleidsdoelstelling

Eenzijds wordt ingezet op een versterkt internationaal verdienvermogen van Nederland, nu en in de toekomst. Hiervoor werkt Nederland, ook met het oog op het grote aantal banen dat hierbij relevant is, aan een toekomstbestendig handels- en investeringssysteem dat gebaseerd is op hoge standaarden en Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO), aan vergroening van het handelsinstrumentarium, uitvoering van exportcontrole en het ontwikkelen en het uitvoeren en houden van toezicht op sancties op technologie en goederen.

Anderzijds wordt ingezet op verminderde armoede en maatschappelijke ongelijkheid. Door versterking van het ondernemingsklimaat, handel voor ontwikkeling en financiële sector ontwikkeling, met een focus op vrouwelijke en jonge ondernemers, wordt de economische weerbaarheid en de private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden versterkt.

Beleidsinzet toegelicht

Combinatiebeleid

De resultaten van het combinatiebeleid zijn conform de verwachtingen zoals opgenomen in de begroting. De betrokken bedrijven en partners zijn positief over de Nederlandse inzet om, in de vorm van zogeheten combitracks, de synergie tussen de inzet voor ontwikkeling en Nederlands verdienvermogen te verbeteren in opkomende markten. Enkele bedrijven zijn er reeds in geslaagd eerste orders en investeringen te realiseren. Voor het behalen van duurzame resultaten, die bijdragen aan het toekomstbestendig verdienvermogen van Nederland en het versterken van economische groei en werkgelegenheid in de combinatielanden, is echter een lange adem nodig. Komend jaar zal het kabinet de investeringen in deze beloftevolle samenwerking dan ook voortzetten.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHO	01.01 Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl. MVO	35.114	22.415	-3.187	196	31.927	22.611
	01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	98.273	0	14.977	0	113.250	0
	01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	468.110	465.830	31.293	31.266	499.403	497.096
EZ en KGG	1.55 Goed functionerende economie en markten; opdrachten	178	0	-167	0	11	0
	1.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	3.020	0	26	0	3.046	0
	2.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.519	0	-398	0	1.121	0
Totaal		606.214	488.245	42.544	31.462	648.758	519.707

Financiële toelichting:

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp

Artikel 01.02

De uitgavenrealisatie op artikelonderdeel 1.2 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie valt ten opzichte van de vastgestelde begroting 2024 EUR 15 miljoen hoger uit. Deze stijging is onder anderen toe te schrijven aan hogere uitgaven voor het DTIF garanties door de verrekeningen met de begrotingsreserve en voor de DTIF subsidies. Tevens is de bijdrage aan RVO voor de uitvoeringskosten hoger uitgevallen dan begroot.

Artikel 01.03

De uitgavenrealisatie op artikelonderdeel 1.3 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden is circa EUR 31 miljoen hoger dan de vastgestelde begroting. In de Tweede suppletoire begroting is een verhoging van het budget op artikel 1.3 vermeld. Bij de Eerste suppletoire begroting 2024 was EUR 20 miljoen gereserveerd op artikel 5.2 voor wederopbouw voor o.a. Gaza. Dit bedrag is in 2024 niet tot besteding gekomen en is bij Tweede suppletoire begroting overgeheveld naar artikel 1.3 ten behoeve van reeds geplande uitgaven voor Private Sector Development (PSD) die in 2024 zijn gedaan in plaats van in 2025. Verder zijn er diverse andere mutaties. Zo zijn de uitgaven aan RVO ook hoger, net als de uitgaven voor de programma's voor infrastructurele ontwikkeling (bijvoorbeeld DRIVE).

Beleidsthema 6

Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat

Beleidsdoelstelling

Beleidsthema 6 draagt bij aan: Toegenomen voedselzekerheid; verbeterd waterbeheer, drinkwater, sanitaire voorzieningen en voorlichting over hygiëne; toegenomen weerbaarheid tegen klimaatverandering en tegengaan van klimaatverandering; duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen.

Beleidsinzet toegelicht

Voedselzekerheid

In 2024 werden 18 miljoen mensen (vooral kinderen en hun moeders) bereikt met activiteiten ter verbetering van hun voedingssituatie. Dit resultaat ligt onder de jaarlijkse streefwaarde van 22 miljoen, maar ruim boven het resultaat van verleden jaar. Drie grote voedingsprogramma's (UNICEF, GAIN, CARE) die tijdens het vorige verslagjaar werden opgestart, zijn inmiddels in uitvoering, waarmee het tekort van vorig jaar grotendeels is weggewerkt. Ook het aantal ondersteunde kleinschalig producerende boer(inn)en ligt dit jaar, met 8,8 miljoen, onder de streefwaarde van 11 miljoen. Dit is het gevolg van een herziene toerekeningsfactor van het Nederlands aandeel in het totaalresultaat van het Internationaal Fonds voor Landbouwontwikkeling (IFAD). Verder werd duurzaam landgebruik gepromoot op 1,2 miljoen hectare landbouwgrond: een evenaring van het resultaat van vorig jaar en dicht bij de streefwaarde van 1,5 miljoen. Al met al zijn de resultaten op peil en ruim voldoende met het oog op de doelstellingen van het voedselzekerheidsbeleid.

Klimaat

Het kabinet heeft in kaart laten brengen dat de huidige Nederlandse klimaatfinanciering zal leiden tot een reductie van de wereldwijde emissies van 25 miljoen ton CO₂ in 2030.

Wereldwijd blijft het mobiliseren van private klimaatrelevante investeringen op terrein van landgebruik achter. Door steun aan het *Mobilising Finance for Forest*-programma (MFF) van FMO werd de private sector nauwer betrokken bij de versnelling en uitbreiding van investeringen gericht op het tegengaan van ontbossing in ontwikkelingslanden.

De vernieuwing van de subsidieregeling *SDG7 Results* is vanwege financiële en beleidsmatige onzekerheid niet doorgegaan. Nederland heeft in 2024 startfinanciering verleend aan een consortium van drie humanitaire organisaties om in vluchtelingenkampen en gastgemeenschappen in Oeganda de toegang tot hernieuwbare energie te vergroten via een marktgerichte aanpak.

Water

In de verslagperiode kregen 3,6 miljoen mensen met Nederlandse financiering toegang tot een verbeterde waterbron, en 6,4 miljoen mensen kregen toegang tot sanitaire voorzieningen. Deze resultaten zijn hoger dan de streefwaarden van 2,2 miljoen en 3,8 miljoen. Nederland ligt daarmee op schema om de meerjarige doelen voor drinkwater, sanitaire voorzieningen en hygiëne (WASH) te behalen. Langetermijninvesteringen in waterzekerheid en weerbaarheid tegen droogte en overstromingen, zoals de Blue Deal met Nederlandse Waterschappen en programma's met de AsDB en de Wereldbank, leverden dit jaar ook belangrijke resultaten op. Het aantal mensen dat voordeel ondervond van Nederlandse inspanningen op geïntegreerd waterbeheer lag met 4,1 miljoen mensen boven de streefwaarde van 3 miljoen.

De hogere resultaten in 2024, zowel ten opzichte van de streefwaarden als eerdere jaren, zijn mede te danken aan de aanscherping van het waterresultatenraamwerk. Dit gebeurde in samenwerking met ambassades en uitvoeringspartners, op basis van aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer.

Hierdoor rapporteren partners op een meer uniforme wijze over hun resultaten. Verder zorgden programma's van Aqua4All, FINISH Mondial en het Water Sector Fonds bij de Europese Investeringsbank met ODA-middelen voor een veelvoud aan private investeringen in de watersector. Al met al was het resultaat van het waterprogramma positief en voldoende met het oog op de doelstellingen van het waterbeleid.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHO	02.01 Voedselzekerheid	392.345	392.345	30.061	30.061	422.406	422.406
	02.02 Water	194.164	194.164	-2.955	-2.955	191.209	191.209
	02.03 Klimaat	319.335	317.740	27.456	26.696	346.791	344.436
IenW	11.01 Algemeen waterbeleid (Partners voor Water/Blue deal)	22.148	0	-3.060	0	19.088	0
	19.02 Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	3.502	0	15	0	3.517	0
	23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO, ECMWF en overige)	4.087	35	175	4	4.262	39
	97.01 Algemeen departement	0	0	801	801	801	801
EZ en KGG	4.55 Klimaat mondiaal	320	0	1.664	500	1.984	500
	4.55.9 Energiehulp Oekraïne	0	0	27.476	27.476	27.476	27.476
	4.95 Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.790	0	4.601	5.000	6.391	5.000
LVVN	21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (FAO)	11.633	7.544	-467	382	11.166	7.926
	22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.841	0	-76	0	1.765	0
	23.75 Wageningen Research	3.843	0	-139	0	3.704	0
Totaal		955.008	911.828	85.552	87.965	1.040.560	999.793

Financiële toelichting:

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp

Artikel 02.01

De uitgavenrealisatie op artikelonderdeel 2.1 zijn EUR 30,1 miljoen hoger dan in de HGIS-nota 2024 geraamd. De toename wordt met name verklaard door een stijging van EUR 31,5 miljoen toegelicht in de Tweede suppletoire begroting. Deze stijging hangt samen met een aanvullende bijdrage aan UNICEF *No Time to Waste* programma om de hongersnood in Soedan te verlichten en een betaling voor *International Fund for Agricultural Development* (IFAD) die al in 2024 werd gedaan vanwege ruimte ontstaan door de aangepaste raming voor de asieluitgaven.

Artikel 02.03

De uitgavenrealisatie op artikelonderdeel 2.3 zijn EUR 27,5 miljoen hoger dan in de HGIS-nota 2024 geraamd. De toename wordt met name verklaard door een stijging van EUR 31 miljoen die met name samenhangt met het doorlenen van trekkingsrechten aan het *Resilience and Sustainability Trust* van het IMF. In Suppletoire begroting september zijn de uitgaven ook iets naar boven bijgesteld. Het uitgavenbudget bedraagt bij Tweede suppletoire begroting EUR 350,7 miljoen. De uiteindelijke realisatie is EUR 3,9 miljoen lager dan voorzien in de Tweede suppletoire begroting. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere uitgaven op klimaat.

Economische Zaken en Klimaat en Groene Groei

Artikel 04.55.09

De realisatie voor Energiehulp Oekraïne komt uit op circa EUR 27,5 miljoen. Deze middelen zijn voor een incidentele verlenging van het eerste en tweede steunpakket aan Oekraïne. Dat wordt ook toegelicht in het departementale jaarverslag en de begrotingsstukken.

Beleidsthema 7

Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)

Beleidsdoelstelling

Menselijke ontplooiing en het bevorderen van sociale gelijkheid en inclusieve ontwikkeling, door:

- het bijdragen aan mondiale gezondheid en SRGR voor iedereen;
- het bevorderen van vrouwenrechten en gendergelijkheid;
- versterking van het maatschappelijk middenveld en bevordering en bescherming van de politieke ruimte voor maatschappelijke organisaties;
- versterken van de meest gemarginaliseerde en gediscrimineerde groepen, zodat zij hun stem kunnen laten horen;
- vergroting van kansen en perspectieven voor jongeren; en
- een toename van het aantal goed opgeleide professionals en versterking van beroeps- en hoger onderwijs.

Beleidsinzet toegelicht

Vrouwenrechten en gendergelijkheid

Het beleid dat in 2024 werd ontwikkeld en uitgevoerd, evenals de bijbehorende resultaten, voldeden aan de verwachtingen uit de begroting. Voor effectief beleid is het meenemen van de rechten van vrouwen en meisjes en gemarginaliseerde groepen belangrijk. Wereldwijd staan vrouwenrechten en SRGR echter in toenemende mate onder druk. Daarom is er, ondanks het feit dat eraan de verwachtingen van de begroting werd voldaan, minder vooruitgang geboekt dan gehoopt.

Maatschappelijk middenveld

Het uitgevoerde beleid en de bijbehorende resultaten waren conform de verwachtingen zoals opgenomen in de begroting. Het kabinet heeft zich ingezet voor het versterken van het maatschappelijk middenveld wereldwijd ten gunste van weerbare en stabiele samenlevingen. Binnen de 42 partnerschappen en het Power of Voices-programma werkte Nederland samen met 3842 organisaties in verschillende sectoren om wetten en normen te beïnvloeden en om meer aandacht te vragen voor mensen wiens behoeften niet altijd worden gehoord en gezien. Tevens is ingezet op het toegankelijker maken van dienstverlening, waaronder voor mensen met een beperking. Alle partnerschapsprogramma's zijn tussentijds geëvalueerd en hebben waardevolle lessen opgeleverd die soms tot bijstellingen hebben geleid. Een van de geleerde lessen is dat er succesvolle modellen van lokaal leiderschap bestaan, waarbij lokale partners actief betrokken zijn bij besluitvormingsprocessen die vormgeven aan activiteiten, maar minder bij budgetbeslissingen. Een andere les is dat de krimpende ruimte voor maatschappelijke organisaties invloed heeft op interventies. Dit zal naar verwachting ook gelden voor de toekomst. De activiteiten van het Power of Voices-programma, gestart in 2017, zijn in 2024 afgerond. Dit programma werkte met meer dan 750 organisaties om hun capaciteiten en activiteiten te versterken.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting / beleidsterrein / artikel / omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
OCW	06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.873	90	0	2.963	2.873
	07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	57.157	52.584	2.837	2.724	59.994	55.308
	08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	342	0	-157	0	185	0
	08.76 Internationaal onderwijs Bijdragen (inter)nationale organisaties: overige	0	0	0	0	0	0
	16.70 Onderzoek en wetenschapsbeleid; bekostiging NWO en Poolonderzoek	2.101	454	0	0	2.101	454
VWS	09.10 Algemeen; Internationale samenwerking (WHO en	5.368	1.500	128	128	5.496	1.628
	01.20.07 Bijdrage aan agentschappen, RIVM: Opdrachtve	0	0	0	0	200	200
BHO	03.01 Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	508.537	506.926	34.377	32.387	542.914	539.313
	03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	47.609	47.609	1.009	1.009	48.618	48.618
	03.03 Maatschappelijk middenveld	182.859	182.859	44.303	44.303	227.162	227.162
	03.04 Onderwijs	63.993	63.993	-47.266	-47.266	16.727	16.727
Totaal		870.839	858.798	35.321	33.285	906.360	892.283

Financiële toelichting:

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp

Artikel 03.01

De uitgaven op artikelonderdeel 3.1 waren EUR 34,4 miljoen hoger dan verwacht ten opzichte van de HGIS-nota 2024. Deze hogere realisatie is met name toe te schrijven aan het naar voren halen van betalingen van onder andere contributies aan de WHO/PAHO (zie Tweede suppletoire begroting) en UNAIDS (zie Decemberbrief BHO). Met het naar voren halen van o.a. deze betalingen wordt er ruimte gecreëerd om betere invulling te kunnen geven aan de bezuinigingen op ontwikkelingshulp in 2025. Er is tevens een eenmalige bijdrage van EUR 3 miljoen aan de WHO gedaan om het mpox-virus in Afrikaanse landen te bestrijden, zoals aan de Tweede Kamer gecommuniceerd tijdens het tweeminutendebat over de mondiale gezondheidsstrategie op 4 oktober 2024.

Artikel 03.03

Zoals gemeld in de Eerste suppletoire begroting, is er bijgestuurd op het uitgavenbudget van artikelonderdeel 3.3 ter voorkoming dat contracten met partnerorganisaties onder het VMM-subsidiekader *Power of Voices* zouden moeten worden opengebroken na het initieel verwerken van de ODA-ombuigingen uit 2023 en verder vanwege de forse asieltegenvaller bij voorjaarsnota 2023. Ook zijn er betalingen naar voren gehaald om ruimte te creëren zodat er betere invulling gegeven kan worden aan de bezuinigingen op ontwikkelingshulp in 2025.

Artikel 03.04

De uitgaven op artikelonderdeel 3.4 waren EUR 47,3 miljoen lager dan verwacht ten opzichte van de HGIS-nota 2024. Dit kwam met name doordat het vervolgprogramma van Hoger Onderwijs nog verdere uitwerking vergt. Middelen die hiervoor bestemd waren zijn gebruikt om lopende verplichtingen te dekken onder artikelonderdelen 3.1 en 3.4.

Beleidsthema 8

Versterkte kaders voor ontwikkeling

Beleidsdoelstelling

Multilaterale samenwerking en inclusieve groei door versterkte multilaterale betrokkenheid en overige inzet; de inzet van cultuur en sport in ontwikkelingslanden om een sociale en kansrijke samenleving te stimuleren en het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid in Nederland.

Beleidsinzet toegelicht

Mondiaal multilateralisme

Nederland droeg met kernbijdragen en meerjarige, flexibele financiering bij aan de effectiviteit van VN-organisaties, inclusief tijdige steun aan UNRWA. Met onder meer het WFP en UNFPA werd gewerkt aan betere zichtbaarheid van resultaten met op maat gemaakte communicatiestrategieën. Op die voorbeelden wordt in 2025 voortgebouwd.

In aanloop naar de herziening van de wereldwijde afspraken voor de financiering van ontwikkeling in 2025, heeft Nederland in 2024 samen met (EU-)partners actief bijgedragen aan VN-onderhandelingen voor slotverklaringen bij onder meer het *Pact for the Future*. Nederland zet dit voort door als mede-onderhandelaar namens de EU in de VN op te treden.

Multilaterale financiële instellingen

Nederland droeg bij aan de succesvolle 21^{ste} middelenaanvulling van de International Development Association (IDA, looptijd: 2025-2027) van de Wereldbank met een totale waarde van meer dan 100 miljard dollar.

De financiële bijdrage aan IDA staat op de begroting van het Ministerie van Financiën. Ook is het IDA21-beleidspakket zoveel mogelijk in lijn gebracht met Nederlandse prioriteiten en belangen, met name op het gebied van schuldbeheer, belastinginning, fragiliteit/stabiliteit en de nexus tussen water, voedsel en klimaat(adaptatie). IDA is het onderdeel van de Wereldbank dat ontwikkelingsactiviteiten van lage-inkomenslanden financiert via schenkingen en zachte leningen.

Om een afwaardering van de AAA-kredietstatus van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank (AfDB) te voorkomen, heeft Nederland het garantiekapitaal bij de AfDB verhoogd met EUR 915 miljoen. Dit stelt de AfDB in staat om betaalbare leningen te verstrekken aan Afrikaanse lidstaten ten behoeve van hun economische ontwikkeling, wat in lijn is met de Nederlandse Afrikastrategie 2023-2032. Ter versterking van een betere representatie is, mede met Nederlandse steun, een extra stoel voor Afrikaanse lidstaten in de Raad van Bewindvoerders bij het IMF tot stand gekomen.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHO	05.01 Multilaterale samenwerking	218.595	218.595	145.739	145.739	364.334	364.334
	05.02 Overig armoedebeleid	92.376	81.740	-11.917	-3.833	80.459	77.907
	05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	7.243	7.243	-7.243	-7.243	0	0
Financiën	04.50.08 IFC (onderdeel Wereldbank)	28.228	28.228	212	212	28.440	28.440
	04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	268.290	268.290	7.220	7.220	275.510	275.510
	04.50.13 Bijdrage EU voor rente Oekraïne	41.436	41.436	0	0	33.678	33.678
	04.52.01 Technische assistentie	2.003	0	66	0	2.069	0
JenV	37.02.20 COA (Eerstejaarsopvang asielzoekers)	1.302.269	1.302.269	-64.459	-64.459	1.237.810	1.237.810
OCW	01.70/01.75 Primair onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	28.994	28.994	1.753	1.753	30.747	30.747
	03.70 Voortgezet onderwijs (Asieltoerekening)	9.339	9.339	565	565	9.904	9.904
Totaal		1.998.773	1.986.134	71.936	79.954	2.062.951	2.058.330

Financiële toelichting

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp

Artikel 05.01

Het budget op artikel 5.1 van de BHO-begroting werd middels een Nota van Wijziging op de ontwerpbegroting verhoogd met EUR 62 miljoen om de regering van Oekraïne te ondersteunen bij het leveren van basisdiensten, het herstellen van kritieke infrastructuur en het implementeren van hervormingen via het Special Program for Ukraine and Moldova Recovery (SPUR), onderdeel van de International Development Association (IDA) van de Wereldbank. Bij de de Suppletoire begroting September werd per saldo nog EUR 87,5 miljoen ten behoeve van Oekraïne beschikbaar gesteld. Er waren gedurende het jaar ook nog diverse mutaties waardoor het budget lager uitviel. Per saldo resteert een opwaartse bijstelling van het budget van EUR 146 miljoen ten opzichte van de raming bij HGIS-nota 2024.

Artikel 05.02

Het budget werd verhoogd met EUR 2 miljoen middels een Nota van Wijziging op de ontwerpbegroting 2024. Dit kwam door vertragingen en uitgestelde facturaties voor onder andere het *EU Civil Protection Mechanism* waardoor uitgaven van 2023 in 2024 plaatsvonden. Dit is met een Nota van Wijziging opgeboekt in 2024. Gedurende het jaar daalde het budget met circa EUR 14 miljoen. Dat is toegelicht in het BHO-jaarverslag en de begrotingsstukken. Per saldo resteert een neerwaartse bijstelling van EUR 12 miljoen ten opzichte van de raming bij HGIS-nota 2024.

Artikel 05.04

Artikel 5.4 van de BHO-begroting is het bufferartikel voor ODA. De mutatie op dit artikel bestaat uit twee onderdelen: onderschrijding op ODA-budgetten elders op de (Rijks)begroting en een intertemporele compensatie binnen de budgettaire systematiek van de HGIS.

Financiën

Artikel 04.50.09

De uitgaven vallen EUR 7,2 miljoen hoger uit door uitgaven aan de Arrears Clearance voor de International Development Association (IDA20). Door een aanpassing van de betalingssystematiek bij de Wereldbank kunnen deze uitgaven niet meer vanuit de BHO-begroting gedaan worden. Daarom werden deze middelen overgemaakt naar de Wereldbank vanaf de begroting van Financiën.

Justitie en Veiligheid

Artikel 37.02.20

De asieltoerekening aan ODA is lager dan werd verwacht bij de HGIS-nota 2024. In het voorjaar vielen de uitgaven aan asiel uit ODA in 2024 lager uit door een nacalculatie van de asieluitgaven in 2023. In het najaar van 2024 ontstond ruimte op de BHO-begroting doordat de raming van asieluitgaven over 2024 naar beneden werd bijgesteld.

Beleidsthema 9

Overige uitgaven

Onder overige uitgaven zijn de uitgaven gegroepeerd die niet onder één van de beleidsinhoudelijke hoofdstukken kunnen worden ondergebracht. Dit betreft vooral de apparaatsuitgaven voor het ministerie van Buitenlandse Zaken waarbij het merendeel van de uitgaven bestemd is voor het postennet en de uitgaven voor attachés, die vanuit de verschillende vakdepartementen worden uitgezonden naar de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland om met hun specifieke kennis mede invulling te geven aan het buitenlandbeleid.

Beleidsinzet toegelicht

Postennet

Het kabinet heeft in het regeerprogramma een duidelijke richting gegeven aan het buitenlandbeleid. Zoals opgenomen in het regeerprogramma is besloten tot een taakstelling bij de rijksoverheid waarbij voor ambassades, consulaten en permanente vertegenwoordigingen in het buitenland bezuinigingen van tien procent moeten worden gerealiseerd in plaats van de eerder geplande 22 procent. De bezuinigingen hebben nog geen budgettaire effect op de kasuitgaven in 2024.

De posten fungeren als ogen en oren van Nederland in het buitenland, bieden hulp aan burgers, ondersteunen bedrijven en dragen bij aan thema's zoals mensenrechten en veiligheid. Met name in Oekraïne, het Midden-Oosten en in een aantal landen in Afrika en Zuid-Amerika werd veel van de capaciteit ingezet om de veiligheidsontwikkelingen ter plaatse te volgen en extra consulaire dienstverlening te bieden.

Budgettaire gevolgen van beleid

Begroting/ beleidsterrein/ artikel/ omschrijving (x EUR 1 000)		Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	05.01 Geheim	0	0	0	0	0	0
	06.01 Nog onverdeeld (HGIS)	11.875	0	-11.875	0	0	0
	Apparaatsuitgaven	1.118.718	358.473	-10.649	-8.033	1.108.069	350.440
JenV	92 Nog onverdeeld	91	0	0	0	0	0
BZK	02.01 Nationale veiligheid	0	0	0	0	0	0
	11.01 Centraal apparaat (attachés)	230	0	0	0	230	0
OCW	95.01 Eigen personeel/attachés	4.214	0	-1.011	0	3.203	0
Financiën	01.03.01 Belastingdienst; eigen personeel (attachés)	1.270	0	42	0	1.312	0
	01.04.01 Belastingdienst; ICT materieel (attachés)	409	0	14	0	423	0
	08.01.01 Centraal apparaat (attachés)	1.286	0	289	0	1.575	0
Defensie	08.02 Apparaatsuitgaven; Attachés	23.182	0	5.143	0	28.325	0
IenW	98 Apparaatsuitgaven (attachés personeel en materieel)	3.228	0	70	0	3.298	0
	98.02 Apparaatsuitgaven (attachés materieel)	0	0	0	0	0	0
EZ en KGG	2.65 Bijlage aan agentschappen, RVO (attachés innovatie en NFIA)	24.264	0	1.566	0	25.830	0
	40 Apparaat (attachés)	0	0	0	0	0	0
LVVN	24.65 Bijdrage aan agentschappen, RVO (attachés)	21.187	0	-2.506	0	18.681	0
	50 Apparaat (attachés)	2.321	0	5.258	0	7.579	0
SZW	96.20 Apparaatsuitgaven	862	0	58	0	920	0
VWS	10.30.21 Apparaatsuitgaven; personele uitgaven (attachés)	2.396	0	192	0	2.588	0
	Totaal	1.215.533	358.473	-13.409	-8.033	1.202.033	350.440

Financiële toelichting:

Buitenlandse Zaken

Artikel 06.01

De mutatie betreft het saldo van meerdere bijstellingen op grond van ramingen van het CPB, verwerking van de HGIS-eindejaarsmarge, verwerking van de loon- en prijsbijstellingen binnen de HGIS en overboekingen naar diverse begrotingen. De beschikbare middelen zijn binnen de HGIS herschikt. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in de begrotingen van BZ en het BZ-jaarverslag.

Artikel 07.01 (apparaatsuitgaven)

De apparaatsuitgaven op artikel 7 van de BZ-begroting komen circa EUR 11 miljoen lager uit dan verwacht bij de begroting 2024. Dat komt omdat de personele uitgaven circa EUR 85 miljoen hoger uitvielen, terwijl de materiele uitgaven circa EUR 95 miljoen lager uitvielen. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in het BZ-jaarverslag.

Defensie

Artikel 08.02

De HGIS-uitgaven op artikel 8 van de DEF-begroting vallen circa EUR 5 miljoen hoger uit dan verwacht bij de HGIS-nota 2024. Dat komt onder andere omdat er EUR 1,8 miljoen eindejaarsmarge beschikbaar is gesteld bij de eerste suppletoire begroting. Ook is er bij de tweede suppletoire begroting een herschikking geweest van EUR 3,8 miljoen binnen de exploitatie van attachés.

Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Artikel 50

De kosten voor attachés op de LVVN-begroting vallen hoger uit. Dat komt met name doordat er bij de eerste suppletoire begroting een technische verrekening van EUR 5,3 miljoen is doorgevoerd.

Bijlage 1a. HGIS-uitgaven 2024 per begroting en artikel (bedragen x EUR 1 000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
V Buitenlandse Zaken						
01 Versterkte internationale rechtsorde						
01.01 Goed functionerende internationale instellingen	52.625	19.485	8.962	2.550	61.587	22.035
01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	65.402	35.555	2.566	3.309	67.968	38.864
01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	13.863		5.270	0	19.133	
02 Veiligheid en stabiliteit						
02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	19.133		18.385	0	37.518	
02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	15.027		3.068	0	18.095	
02.03 Wapenbeheersing	10.982	3.252	2.036	-54	13.018	3.198
02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	195.834	63.827	-23.393	7.157	172.441	70.984
02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	31.822	12.729	1.321	528	33.143	13.257
03 Effectieve Europese samenwerking						
03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	938.733	863.000	0	0	938.733	863.000
03.02 Europees Ontwikkelingsfonds	85.983	85.983	-14.738	-14.738	71.245	71.245
03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	18.261	5.707	3.174	1.269	21.435	6.976
03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.376		-101	0	5.275	0
03.05 Europese vredesfaciliteit	0		0	0	0	0
04 Consulaire dienstverlening en uitdragen van Nederlandse waarden						
04.01 Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	14.587		1.178	0	15.765	0
04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	16.827		5.237	0	22.064	0
04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	7.500		1.408	0	8.908	0
04.04 Uidragen Nederlandse waarden en belangen	22.307		3.643	3	25.950	3
05.00 Geheim						
05.01 Geheim	0					
06.00 Nog onverdeeld						
06.01 Nog onverdeeld (HGIS)	11.875		-11.875		0	
07.00 Algemeen						
Apparaatsuitgaven	1.118.718	358.473	-10.649	-8.033	1.108.069	350.440
Totaal	2.644.855	1.448.011	-4.508	-8.009	2.640.347	1.440.002

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
VI Justitie en Veiligheid						
31 Politie						
31.02 Bekostiging politie					11.000	
31.03 Kwaliteit, arbeidsvoorwaarden en beheer meldkamers	8.855	8.855	292	292	9.147	9.147
33 Veiligheid en criminaliteitsbestrijding						
33.03.01 Opsporing en vervolging; NFI	821		78	0	899	
33.03.03 Overige Bijdrage medeoverheden	200	200	-41	-41	159	159
36 Contraterrorisme en nationaal veiligheidsbeleid						
36.02 Nationale veiligheid en terrorismebestrijding			2.700	0	2.700	
37 Migratie						
37.02.20 COA (Eerstejaarsopvang asielzoekers)	1.302.269	1.302.269	-64.459	-64.459	1.237.810	1.237.810
37.02.21 Nationaal Programma Oekraïense Vluchtelingen						
91 Apparaatsuitgaven kerndeptement						
91.01 Apparaatsuitgaven kerndeptement waaronder Europol en Eurojust, WIPO en Eigen personeel/attachés (totaal van 91.01)	26.342	0	-5.909	0	20.433	0
92 Nog onverdeeld						
Nog onverdeeld	91				0	
Totaal	1.338.578	1.311.324	-67.339	-64.208	1.282.148	1.247.116
VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties						
11.01 Centraal apparaat (attachés)	230		0	0	230	
Totaal	230	0	0	0	230	0
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap						
01 Primair onderwijs						
01.70/01.75 Primair onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	28.994	28.994	1.753	1.753	30.747	30.747
03 Voortgezet onderwijs						
03.70 Voortgezet onderwijs (Asieltoerekening)	9.339	9.339	565	565	9.904	9.904
06 Hoger Beroepsonderwijs						
06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.873	90	0	2.963	2.873
07 Wetenschappelijk Onderwijs						
07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	57.157	52.584	2.837	2.724	59.994	55.308
08 Internationaal onderwijsbeleid						
08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	342		-157	0	185	
08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	480		-72	0	408	
14.71 Cultuur; subsidies	6.511		1.708	0	8.219	
16 Onderzoek en wetenschapsbeleid						
16.70 Onderzoek en wetenschapsbeleid; bekostiging NWO en Poolonderzoek	2.101	454	0	0	2.101	454
95.01 Eigen personeel/attachés	4.214		-1.011	0	3.203	
Totaal	112.011	94.244	5.713	5.042	117.724	99.286

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
IXB Financiën						
01 Belastingen						
01.03.01 Belastingdienst; eigen personeel (attachés)	1.270		42	0	1.312	
01.04.01 Belastingdienst; ICT materieel (attachés)	409		14	0	423	
04 Internationale financiële betrekkingen						
04.50.08 IFC (onderdeel Wereldbank)	28.228	28.228	212	212	28.440	28.440
04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	268.290	268.290	7.220	7.220	275.510	275.510
04.50.13 Bijdrage EU voor rente Oekraïne	41.436	41.436			33.678	33.678
04.52.01 Technische assistentie	2.003		66	0	2.069	
08.01.01 Centraal apparaat (attachés)	1.286		289	0	1.575	
Totaal	342.922	337.954	7.843	7.432	343.007	337.628
X Defensie						
01 Opdracht inzet						
01.01.23 Internationale inzet (BIV)	1.318.783		1.378.423	0	2.697.206	
08 Defensie Ondersteuningscommando						
08.02 Apparaatsuitgaven; Attachés	23.182		5.143	0	28.325	
09 Algemeen; Civielrechtelijke regeling Srebrenica 2020						
09 Algemeen; Civielrechtelijke regeling Srebrenica 2020	11.706		-3.540	0	8.166	
09.01.95.28 Overige bijdragen					147	
11 Geheime uitgaven	5.000		-1.100	0	3.900	
Totaal	1.358.671	0	1.378.926	0	2.737.744	0
XII Infrastructuur en Waterstaat						
11.01 Algemeen waterbeleid (Partners voor Water/Blue deal)	22.148		-3.060	0	19.088	
17.01 Luchtvaart (ICAO)	1.455		-60	0	1.395	
18.01 Scheepvaart en havens (CCR)	1.141		-144	0	997	
19.02 Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	3.502		15	0	3.517	
23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO, ECMWF en overige)	4.087	35	175	4	4.262	39
97.01 Algemeen departement			801	801	801	801
98 Apparaatsuitgaven (attachés personeel en materieel)	3.228		70	0	3.298	
Totaal	35.561	35	-2.203	805	33.358	840

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
XIII Economische Zaken en Klimaat & Groene Groei						
1 Goed functionerende economie en markten						
1.55 Goed functionerende economie en markten; opdrachten	178		-167	0	11	
1.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	3.020		26	0	3.046	
2 Bedrijvenbeleid: innovatie en duurzaam ondernemen						
2.65 Bijdrage aan agentschappen, RVO (attachés innovatie en NFIA)	24.264		1.566	0	25.830	
2.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.519		-398	0	1.121	
4 Een doelmatige en duurzame energievoorziening						
4.55 Klimaat mondiaal	320		1.664	500	1.984	500
4.55.9 Energiehulp Oekraïne	0	0	27.476	27.476	27.476	27.476
4.95 Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.790		4.601	5.000	6.391	5.000
40 Apparaat (attachés)						
Totaal	31.091	0	34.768	32.976	65.859	32.976
XIV Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur						
21 Land- en tuinbouw						
21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (FAO)	11.633	7.544	-467	382	11.166	7.926
22 Natuur, visserij en gebiedsgericht werken						
22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.841		-76	0	1.765	
23 Kennis en Innovatie						
23.75 Wageningen Research	3.843		-139		3.704	
24 Uitvoering en toezicht						
24.65 Bijdrage aan agentschappen, RVO (attachés)	21.187		-2.506	0	18.681	
50 Apparaat (attachés)	2.321		5.258	0	7.579	
Totaal	40.825	7.544	2.070	382	42.895	7.926
XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid						
02.24 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; Contributie CASS	9		-9	0	0	
96.20 Apparaatsuitgaven	862		58	0	920	
Totaal	871	0	49	0	920	0
XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport						
01.20.07 Bijdrage aan agentschappen, RIVM: Opdrachtverlening aan kenniscentra					200	200
09.10 Algemeen; Internationale samenwerking						
09.10 Algemeen; Internationale samenwerking (WHO en overige)	5.368	1.500	128	128	5.496	1.628
10 Apparaat						
10.30.21 Apparaatsuitgaven; personele uitgaven (attachés)	2.396		192	0	2.588	
Totaal	7.764	1.500	320	128	8.284	1.828

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2024		Mutatie		Realisatie 2024	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
XVII Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking						
01 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen						
01.01 Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl. MVO	35.114	22.415	-3.187	196	31.927	22.611
01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	98.273		14.977	0	113.250	0
01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	468.110	465.830	31.293	31.266	499.403	497.096
02 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat						
02.01 Voedselzekerheid	392.345	392.345	30.061	30.061	422.406	422.406
02.02 Water	194.164	194.164	-2.955	-2.955	191.209	191.209
02.03 Klimaat	319.335	317.740	27.456	26.696	346.791	344.436
03 Sociale vooruitgang						
03.01 Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	508.537	506.926	34.377	32.387	542.914	539.313
03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	47.609	47.609	1.009	1.009	48.618	48.618
03.03 Maatschappelijk middenveld	182.859	182.859	44.303	44.303	227.162	227.162
03.04 Onderwijs	63.993	63.993	-47.266	-47.266	16.727	16.727
04 Vrede, veiligheid, en duurzame ontwikkeling						
04.01 Humanitaire hulp	520.017	519.000	89.238	90.250	609.255	609.250
04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	291.295	291.295	-364	-364	290.931	290.931
04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	200.853	200.853	-433	-433	200.420	200.420
05 Multilaterale samenwerking en overige inzet						
05.01 Multilaterale samenwerking	218.595	218.595	145.739	145.739	364.334	364.334
05.02 Overig armoedebeleid	92.376	81.740	-11.917	-3.833	80.459	77.907
05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	7.243	7.243	-7.243	-7.243	0	0
Totaal	3.640.718	3.512.607	345.088	339.813	3.985.806	3.852.420
TOTAAL GENERAAL	9.554.097	6.713.219	1.652.803	286.885	11.258.307	7.020.022

Bijlage 1b. HGIS-ontvangsten 2024 per begroting en artikel (bedragen x EUR 1 000)

Begroting / beleidsterrein / artikel / omschrijving		Begroting 2024	Mutatie	Realisatie 2024
V Buitenlandse Zaken				
2 Veiligheid en stabiliteit				
	40 Restituties contributies	1.000	11.273	12.273
3 Europese samenwerking				
	30 Restitutie Raad van Europa	250	-81	169
4 Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen				
	10 Consulaire dienstverlening aan Nederlanders	21.000	-475	20.525
	20 Consulaire dienstverlening aan vreemdelingen	45.600	26.748	72.348
	40 Doorberekening Defensie diversen	874	626	1.500
	41 Ontvangsten verkeersnotificaties	200	151	351
7 Apparaat				
	10 Diverse ontvangsten	124.671	-88.661	36.010
	Totaal	193.595	-50.419	143.176
IXB Financiën				
	04.50.03 Ontvangsten IFI's	1.876	19.066	20.942
	Totaal	1.876	19.066	20.942
X Defensie				
	01.01.01 Internationale inzet/BIV, Crisisbeheersingsoperaties	86.718	82.165	168.883
	Totaal	86.718	82.165	168.883
XVII Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking				
1 Duurzame economische ontwikkeling, handel en ontwikkeling				
	1.10 ontvangsten internationaal ondernemen	7.000	8.092	15.092
	1.30/40 ontvangsten DGGF	7.000	6.997	13.997
5 Multilaterale samenwerking en overige inzet				
	5.20 Ontvangsten en restituties m.b.t. leningen	17.659	-3.001	14.658
	5.21 Ontvangsten OS	24.426	5.532	29.958
	5.23 Diverse ontvangsten non-ODA	1.730	156	1.886
	Totaal	57.815	17.776	75.591
	TOTAAL ONTVANGSTEN	340.004	68.588	408.592

Bijlage 2. Non-ODA uitgaven 2024 per beleidsthema (bedragen x EUR 1 000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving		Begroting 2024	Mutatie	Realisatie 2024
1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid				
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen	33.140	6.412	39.552
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	29.847	-743	29.104
	01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	13.863	5.270	19.133
JenV	33.03.01 Opsporing en vervolging; NFI	821	78	899
	91.01 Apparaatsuitgaven kerndepartement waaronder Europol en Eurojust, WIPO en Eigen personeel/attachés (totaal van 91.01)	26.342	-5.909	20.433
IenW	17.01 Luchtvaart (ICAO)	1.455	-60	1.395
	18.01 Scheepvaart en havens (CCR)	1.141	-144	997
SZW	02.24 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; Contributie CASS	9	-9	0
	Totaal	106.618	4.895	111.513
2. Vrede, veiligheid en stabiliteit				
BZ	02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en	19.133	18.385	37.518
	02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	15.027	3.068	18.095
	02.03 Wapenbeheersing	7.730	2.090	9.820
	02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	132.007	-30.550	101.457
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	19.093	793	19.886
BHO	04.01 Humanitaire hulp	1.017	-1.012	5
JenV	31.02 Bekostiging politie	0	0	11.000
	36.02 Nationale veiligheid en terrorismebestrijding	0	2.700	2.700
Defensie	01.01.23 Internationale inzet (BIV)	1.318.783	1.378.423	2.697.206
	09 Algemeen; Civielrechtelijke regeling Srebrenica 2020	11.706	-3.540	8.166
	09.01.95.28 Overige bijdragen	0	0	147
	11 Geheime uitgaven	5.000	-1.100	3.900
	Totaal	1.529.496	1.369.257	2.909.900
3. Effectieve Europese samenwerking				
BZ	03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	75.733	0	75.733
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	12.554	1.905	14.459
	03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.376	-101	5.275
	Totaal	93.663	1.804	95.467
4. Consulaire belangenbehartiging en internationaal uitdragen van NLse waarden en belangen				
BZ	04.01 Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	14.587	1.178	15.765
	04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	16.827	5.237	22.064
	04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	7.500	1.408	8.908
	04.04 Uidragen Nederlandse waarden en belangen	22.307	3.640	25.947
OCW	08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere begrotingshoofdstuk	480	-72	408
	14.71 Cultuur; subsidies	6.511	1.708	8.219
	Totaal	68.212	13.099	81.311

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		Begroting 2024	Mutatie	Realisatie 2024
5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen				
BZ	01.01 Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl. MVO	12.699	-3.383	9.316
	01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	98.273	14.977	113.250
	01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	2.280	27	2.307
	01.04 Dutch Good Growth Fund	0	0	0
EZ en KGG	1.55 Goed functionerende economie en markten; opdrachten	178	-167	11
	1.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	3.020	26	3.046
	2.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.519	-398	1.121
	Totaal	117.969	11.082	129.051
6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat				
BHO	02.03 Klimaat	1.595	760	2.355
IenW	11.01 Algemeen waterbeleid (Partners voor Water/Blue deal)	22.148	-3.060	19.088
	19.02 Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	3.502	15	3.517
	23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO, ECM)	4.052	171	4.223
	97.01 Algemeen departement	0	-15	-15
EZ en KGG	4.55 Klimaat mondiaal	320	1.164	1.484
	4.95 Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.790	-399	1.391
LNVN	21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (FAO)	4.089	-849	3.240
	22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.841	-76	1.765
	23.75 Wageningen Research	3.843	-139	3.704
	Totaal	43.180	-2.428	40.752
7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)				
OCW	06.70 Hoger beroepsonderwijs	0	90	90
	07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	4.573	113	4.686
	08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	342	-157	185
	16.70 Onderzoek en wetenschapsbeleid; bekostiging NWO en Poolonderzo	1.647	0	1.647
VWS	09.10 Algemeen; Internationale samenwerking (WHO en overige)	3.868	0	3.868
BHO	03.01 Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en re	1.611	1.990	3.601
	Totaal	12.041	2.036	14.077
8. Versterkte kaders voor ontwikkeling				
BHO	05.02 Overig armoedebeleid	10.636	-8.084	2.552
FIN	04.52.01 Technische assistentie	2.003	66	2.069
	Totaal	12.639	-8.018	4.621
9. Overige uitgaven				
BZ	06.01 Nog onverdeeld (HGIS)	11.875	-11.875	0
	Apparaatsuitgaven	760.245	-2.616	757.629
JenV	92 Nog onverdeeld	91	0	0
BZK	11.01 Centraal apparaat (attachés)	230	0	230
OCW	95.01 Eigen personeel/attachés	4.214	-1.011	3.203
FIN	01.03.01 Belastingdienst; eigen personeel (attachés)	1.270	42	1.312
	01.04.01 Belastingdienst; ICT materieel (attachés)	409	14	423
	08.01.01 Centraal apparaat (attachés)	1.286	289	1.575
Defensie	08.02 Apparaatsuitgaven; Attachés	23.182	5.143	28.325
IenW	98 Apparaatsuitgaven (attachés personeel en materieel)	3.228	70	3.298
EZ en KGG	2.65 Bijdrage aan agentschappen, RVO (attachés innovatie en NFIA)	24.264	1.566	25.830
LNVN	24.65 Bijdrage aan agentschappen, RVO (attachés)	21.187	-2.506	18.681
	50 Apparaat (attachés)	2.321	5.258	7.579
SZW	96.20 Apparaatsuitgaven	862	58	920
VWS	10.30.21 Apparaatsuitgaven; personele uitgaven (attachés)	2.396	192	2.588
	Totaal	857.060	-5.376	851.593
TOTAAL NON-ODA		2.840.878	1.386.351	4.238.285

Bijlage 3. De ODA-uitgaven 2024 naar beleidsthema (bedragen x EUR 1 000)

		Begroting 2024	Mutatie	Realisatie 2024
1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid				
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen	19.485	2.550	22.035
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	35.555	3.309	38.864
	Totaal	55.040	5.859	60.899
2. Vrede, veiligheid en stabiliteit				
BZ	02.03 Wapenbeheersing	3.252	-54	3.198
	02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	63.827	7.157	70.984
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	12.729	528	13.257
BHO	04.01 Humanitaire hulp	519.000	90.250	609.250
	04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	291.295	-364	290.931
	04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	200.853	-433	200.420
	31.03 Kwaliteit, arbeidsvoorwaarden en beheer meldkamers	8.855	292	9.147
	Totaal	1.099.811	97.376	1.197.187
3. Effectieve Europese samenwerking				
BZ	03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	863.000	0	863.000
	03.02 Europees Ontwikkelingsfonds	85.983	-14.738	71.245
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	5.707	1.269	6.976
	Totaal	954.690	-13.469	941.221
4. Consulaire belangenbehartiging en internationaal uitdragen van NLse waarden en belangen				
BZ	04.04 Uidragen Nederlandse waarden en belangen	0	3	3
	Totaal	0	3	3
5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen				
BHO	01.01 Duurzaam handels- en investeringssyteem, incl. MVO	22.415	196	22.611
	01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	465.830	31.266	497.096
	Totaal	488.245	31.462	519.707
6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat				
BHO	02.01 Voedselzekerheid	392.345	30.061	422.406
	02.02 Water	194.164	-2.955	191.209
	02.03 Klimaat	317.740	26.696	344.436
IenW	23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO, ECMWF en overige)	35	4	39
	97.01 Algemeen departement	0	801	801
EZ en KGG	4.55 Klimaat mondiaal	0	500	500
	4.55.9 Energiehulp Oekraïne	0	27.476	27.476
	4.95 Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	0	5.000	5.000
LVVN	21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (FAO)	7.544	382	7.926
	Totaal	911.828	87.965	999.793

		Begroting 2024	Mutatie	Realisatie 2024
7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)				
OCW	06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	0	2.873
	07.70/76 Wetenschappelijk onderwijs	52.584	2.724	55.308
	16.70 Onderzoek en wetenschapsbeleid; bekostiging NWO en Poolonderzoek	454	0	454
VWS	09.10 Algemeen; Internationale samenwerking (WHO en overige)	1.500	128	1.628
	01.20.07 Bijdrage aan agentschappen, RIVM: Opdrachtverlening aan kenniscentra	0	0	200
BHO	03.01 Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	506.926	32.387	539.313
	03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	47.609	1.009	48.618
	03.03 Maatschappelijk middenveld	182.859	44.303	227.162
	03.04 Onderwijs	63.993	-47.266	16.727
	Totaal	858.798	33.285	892.283
8. Versterkte kaders voor ontwikkeling				
BHO	05.01 Multilaterale samenwerking	218.595	145.739	364.334
	05.02 Overig armoedebeleid	81.740	-3.833	77.907
	05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	7.243	-7.243	0
FIN	04.50.08 IFC (onderdeel Wereldbank)	28.228	212	28.440
	04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	268.290	7.220	275.510
	04.50.13 Bijdrage EU voor rente Oekraïne	41.436	0	33.678
JenV	37.02.20 COA (Eerstejaarsopvang asielzoekers)	1.302.269	-64.459	1.237.810
OCW	01.70/01.75 Primair onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	28.994	1.753	30.747
	03.70 Voortgezet onderwijs (Asieltoerekening)	9.339	565	9.904
	Totaal	1.986.134	79.954	2.058.330
9. Overige uitgaven				
BZ	Apparaatsuitgaven	358.473	-8.033	350.440
	Totaal	358.473	-8.033	350.440
TOTAAL ODA		6.713.219	286.885	7.020.022

Bijlage 4. De ODA-uitgaven binnen de BHO-begroting per regio in 2024

Sinds 2018 verschuift het geografische zwaartepunt van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid naar de focusregio's of nabuurregio's van Europa zoals ze nu genoemd worden: West-Afrika/Sahel, Hoorn van Afrika, en Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA). Deze HGIS-bijlage geeft een overzicht in 2024 van de uitgaven per regio, uitgesplitst naar de beleidsthema's van de BHO-begroting.

De tabel hieronder toont bij elke regio eerst de landen waar sprake is van een naar de ambassade gedelegeerd landenbudget (en soms ook een gedelegeerd regionaal budget). Vervolgens worden voor de hele regio per thema de centrale bestedingen aangegeven. De gedelegeerde middelen en de centrale bestedingen zijn ook opgenomen voor 'Overig Afrika', 'Overig Azië' en 'Overige landen'. Op het eind ook nog een categorie 'wereldwijd/niet gespecificeerd' en het totaal.

De in de tabel opgenomen inzet van centrale middelen in de regio's moet gezien worden als een indicatie. Deze beperking heeft te maken met de aard van de bestedingen. Centrale thematische programma's zijn doorgaans niet op één land of regio gericht (in tegenstelling tot de gedelegeerde middelen) en hebben meestal een meerjarig karakter. Veel programma's werken met een landenlijst waarbij vooraf niet vaststaat in welke landen van de lijst deze middelen zullen worden benut. Om in deze situatie toch een realistische inschatting te maken, is voor elke lopende activiteit van meer dan EUR 1 miljoen de verwachte geografische verdeling nagegaan.¹ Deze verdeling over landen en regio's van de huidige portefeuille van activiteiten is vervolgens toegepast op de betreffende centrale thematische uitgaven voor 2024.

Een belangrijk deel van de centrale middelen wordt ingezet voor programma's en organisaties waarbij de geografische focus vanwege de aard van het werk niet is vastgesteld. Deze thematische inzet is in de tabel opgenomen onder de categorie Wereldwijd/niet gespecificeerd. Binnen deze categorie vormt humanitaire hulp de grootste post; besteding hiervan is flexibel en gebeurt waar dit in de loop van het jaar het hardst nodig blijkt te zijn. Andere voorbeelden van bestedingen in deze categorie zijn de bijdragen aan het vaccinatiefonds GAVI, het Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria, de multilaterale klimaatfondsen en bijdragen aan multilaterale organisaties.

¹ Voor activiteiten met budget kleiner dan EUR 1 miljoen is uitgegaan van een evenredige verdeling over de landen waarvoor de activiteit open staat.

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	Gedelegeerd budget	Toegerekend naar land vanuit centrale budgetten	Totaal
Focusregio Sahel	Burkina Faso	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	5.477	981	6.458
		2.1 Voedselzekerheid	7.103	9.262	16.365
		2.2 Water	3.501	1.674	5.175
		2.3 Klimaat		3.712	3.712
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	8.537	1.936	10.474
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		31	31
		3.3 Maatschappelijk middenveld		4.589	4.589
		3.4 Onderwijs		47	47
		4.2 Opvang en bescherming in de regio		166	166
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	7.927	760	8.687
		Totaal	32.545	23.158	55.703
	Mali	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem		1.730	1.730
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	3.500	747	4.247
		2.1 Voedselzekerheid	2.104	7.716	9.820
		2.2 Water	1.441	2.669	4.110
		2.3 Klimaat		4.643	4.643
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	22.711	809	23.520
		3.3 Maatschappelijk middenveld		8.172	8.172
		3.4 Onderwijs		22	22
		4.2 Opvang en bescherming in de regio		1.614	1.614
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	13.809	1.574	15.384
		Totaal	43.566	29.696	73.262
	Niger	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	955	2.014	2.970
		2.1 Voedselzekerheid	3.125	9.002	12.126
		2.2 Water	4.046	2.204	6.251
		2.3 Klimaat		6.482	6.482
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	6.123	1.477	7.600
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		21	21
		3.3 Maatschappelijk middenveld		3.081	3.081
		3.4 Onderwijs		3	3
		4.2 Opvang en bescherming in de regio		3.194	3.194
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	3.642	711	4.354
		Totaal	17.891	28.189	46.081

	Regionaal Sahel	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	1.329	1.329
		Totaal	1.329	1.329
	Tsjaad	1.3 Private sector en arbeidsmarkt		363
		2.1 Voedselzekerheid		376
		2.2 Water		538
		2.3 Klimaat	3.164	3.164
		3.3 Maatschappelijk middenveld	219	219
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	971	971
		Totaal	5.629	5.629
	Overige inzet	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem		841
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	913	5.588
		2.1 Voedselzekerheid	4.207	6.512
		2.2 Water		2.156
		2.3 Klimaat		4.450
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		2.208
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		408
		3.3 Maatschappelijk middenveld		5.605
		3.4 Onderwijs		949
		4.2 Opvang en bescherming in de regio		3.957
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	3.330	760
		Totaal	8.449	33.434
	Subtotaal Focusregio Sahel		103.780	120.106
	Focusregio Hoorn van Afrika	Ethiopië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	4.326
			2.1 Voedselzekerheid	59.003
			2.2 Water	14.525
			2.3 Klimaat	
			3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	32.890
			3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.249
			3.3 Maatschappelijk middenveld	
			3.4 Onderwijs	
			4.2 Opvang en bescherming in de regio	1.000
			4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	1.849
			Totaal	114.842
		Kenia	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	
			1.3 Private sector en arbeidsmarkt	444
			2.1 Voedselzekerheid	7.543

		2.2 Water	1.659	3.318	4.976
		2.3 Klimaat		2.578	2.578
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		5.652	5.652
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		2.771	2.771
		3.3 Maatschappelijk middenveld		11.111	11.111
		3.4 Onderwijs		668	668
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	904	14.317	15.222
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	217	80	297
		Totaal	10.768	59.356	70.124
	Oeganda	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem		1.729	1.729
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	999	3.412	4.411
		2.1 Voedselzekerheid	28.582	4.656	33.238
		2.2 Water		3.839	3.839
		2.3 Klimaat	950	8.831	9.781
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	17.252	4.942	22.195
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		1.662	1.662
		3.3 Maatschappelijk middenveld		10.308	10.308
		3.4 Onderwijs		732	732
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	2.237	16.361	18.598
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	9.980	1.832	11.813
		Totaal	60.001	58.304	118.304
	Soedan	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.930	466	3.395
		2.1 Voedselzekerheid	7.028	1.612	8.640
		2.2 Water		840	840
		2.3 Klimaat		2.856	2.856
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		700	700
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		439	439
		3.3 Maatschappelijk middenveld		3.994	3.994
		3.4 Onderwijs		134	134
		4.2 Opvang en bescherming in de regio		8.453	8.453
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	1.926	1.505	3.431
		Totaal	11.883	20.997	32.881
	Somalië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.042	180	1.222
		2.1 Voedselzekerheid		376	376
		2.2 Water		1.147	1.147
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		439	439

		3.3 Maatschappelijk middenveld	399	399
		3.4 Onderwijs	69	69
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	10.798	1.983
		Totaal	11.840	4.592
	Zuid-Soedan	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.300	347
		2.1 Voedselzekerheid	7.342	793
		2.2 Water	2.925	1.085
		2.3 Klimaat		2.636
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		1.856
		3.3 Maatschappelijk middenveld		4.094
		3.4 Onderwijs		55
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	9.617	1.979
		Totaal	21.184	12.844
	Overige inzet	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.509	2.509
		Totaal	2.509	2.509
	Subtotaal Focusregio Hoorn van Afrika		233.027	217.654
Focusregio's Midden-Oosten & Noord-Afrika	Egypte	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.115	2.899
		2.1 Voedselzekerheid		313
		2.2 Water	3.564	699
		2.3 Klimaat		859
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	1.421	1.751
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.500	614
		3.3 Maatschappelijk middenveld		622
		3.4 Onderwijs		265
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	1.500	16.886
		Totaal	9.100	24.908
	Irak	1.3 Private sector en arbeidsmarkt		1.503
		2.2 Water		403
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		934
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		300
		3.3 Maatschappelijk middenveld		3.003
		4.2 Opvang en bescherming in de regio		15.081
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling		4.773
		Totaal		25.997
	Jemen	1.3 Private sector en arbeidsmarkt		524
		2.2 Water	8.753	135

		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	14.966	360	15.326
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.104	36	1.141
		3.3 Maatschappelijk middenveld		1.180	1.180
		3.4 Onderwijs		135	135
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	8.724	2.165	10.889
		Totaal	33.547	4.536	38.083
	Jordanië	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem		1.099	1.099
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	7.691	3.801	11.492
		2.1 Voedselzekerheid	1.280		1.280
		2.2 Water	3.500	383	3.883
		2.3 Klimaat	34	1.037	1.071
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		1.543	1.543
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		244	244
		3.3 Maatschappelijk middenveld		3.486	3.486
		3.4 Onderwijs		141	141
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	2.000	34.101	36.101
		Totaal	14.505	45.835	60.340
	Libanon	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	5.850	382	6.231
		2.2 Water		205	205
		2.3 Klimaat		830	830
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		1.346	1.346
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		963	963
		3.3 Maatschappelijk middenveld		5.429	5.429
		3.4 Onderwijs		67	67
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	993	36.180	37.172
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling		217	217
		Totaal	6.842	45.618	52.460
	Palestijnse Autoriteit	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	6.400		6.400
		2.2 Water	13.000		13.000
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	9.500		9.500
		Totaal	28.900		28.900
	Palestijnse Autoriteiten	1.3 Private sector en arbeidsmarkt		3.453	3.453
		2.1 Voedselzekerheid		390	390
		2.2 Water		394	394
		2.3 Klimaat		830	830
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		1.103	1.103

		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		3.091	3.091
		3.3 Maatschappelijk middenveld		1.253	1.253
		3.4 Onderwijs		315	315
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling		1.282	1.282
		Totaal		12.110	12.110
	Tunesië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	6.448	1.972	8.420
		2.2 Water		155	155
		2.3 Klimaat		835	835
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		1.867	1.867
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		161	161
		3.3 Maatschappelijk middenveld		1.758	1.758
		4.2 Opvang en bescherming in de regio		5.022	5.022
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	10.100	903	11.003
		Totaal	16.548	12.674	29.222
	Overige inzet	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	57	1.868	1.926
		2.2 Water		310	310
		2.3 Klimaat	14	883	898
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		1.753	1.753
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		232	232
		3.3 Maatschappelijk middenveld		1.404	1.404
		4.2 Opvang en bescherming in de regio		11.717	11.717
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling		1.989	1.989
		Totaal	72	20.156	20.228
Overig Afrika	Subtotaal Focusregio's Midden-Oosten & Noord-Afrika		109.515	191.834	301.349
	Benin	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	800	874	1.674
		2.1 Voedselzekerheid	25.025	3.357	28.382
		2.2 Water	5.082	593	5.675
		2.3 Klimaat		578	578
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	20.195	814	21.008
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		107	107
		3.3 Maatschappelijk middenveld		3.304	3.304
		3.4 Onderwijs		52	52
		Totaal	51.102	9.678	60.779
	Burundi	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	872	600	1.472
		2.1 Voedselzekerheid	25.276	2.364	27.640
		2.3 Klimaat		123	123

		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	8.841	1.357	10.198
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		805	805
		3.3 Maatschappelijk middenveld		1.841	1.841
		3.4 Onderwijs		357	357
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	5.219	287	5.506
		Totaal	40.208	7.734	47.942
	Grote Meren regio	2.1 Voedselzekerheid	10.143		10.143
		2.2 Water	4.919		4.919
		2.3 Klimaat	456		456
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	7.596		7.596
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	14.400		14.400
		Totaal	37.514		37.514
	Mozambique	1.3 Private sector en arbeidsmarkt		3.547	3.547
		2.1 Voedselzekerheid	18.171	7.490	25.661
		2.2 Water	10.240	3.175	13.415
		2.3 Klimaat		692	692
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		2.388	2.388
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid		78	78
		3.3 Maatschappelijk middenveld		4.532	4.532
		3.4 Onderwijs		79	79
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling		309	309
		Totaal	28.411	22.289	50.700
	Regionaal Afrika	3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	16.452		16.452
		Totaal	16.452		16.452
	Overige inzet	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem		2.675	2.675
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.019	38.890	40.910
		2.1 Voedselzekerheid	30	11.595	11.625
		2.2 Water	112	12.125	12.238
		2.3 Klimaat		21.802	21.802
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		18.325	18.325
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	928	2.937	3.865
		3.3 Maatschappelijk middenveld		21.860	21.860
		3.4 Onderwijs		3.454	3.454
		4.2 Opvang en bescherming in de regio		332	332
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	40	1.795	1.835
		5.1 Multilaterale samenwerking		88.904	88.904

	Totaal	3.130	224.696	227.825
	Subtotaal Overig Afrika	176.817	264.396	441.213
Overig Azië	Afghanistan	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	521	521
		3.3 Maatschappelijk middenveld	1.541	1.541
		3.4 Onderwijs	130	130
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	1.380	1.380
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	5.971	857
		Totaal	5.971	4.429
	Bangladesh	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	3.358	2.274
		2.1 Voedselzekerheid	14	14
		2.2 Water	15.243	1.652
		2.3 Klimaat	669	669
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	1.933	1.933
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	2.728	659
		3.3 Maatschappelijk middenveld	4.815	4.815
		3.4 Onderwijs	767	767
		Totaal	21.329	12.782
				34.111
	Overige inzet	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	2.198	2.198
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	25.345	25.345
		2.1 Voedselzekerheid	264	264
		2.2 Water	7.193	7.193
		2.3 Klimaat	1.101	6.527
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	5.683	5.683
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	4.242	4.242
		3.3 Maatschappelijk middenveld	27.179	27.179
		3.4 Onderwijs	240	2.517
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	7.240	30.340
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	347	1.044
		5.1 Multilaterale samenwerking	4.545	4.545
		Totaal	8.927	117.077
	Subtotaal Overig Azië		36.228	134.288
				170.516
Overige landen	Overige inzet	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	21.590	21.590
		2.1 Voedselzekerheid	251	251
		2.2 Water	3.539	3.539
		2.3 Klimaat	5.052	5.052
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	2.203	2.203

		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	7.392	7.392		
		3.3 Maatschappelijk middenveld	13.047	13.047		
		3.4 Onderwijs	952	952		
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	20.000	20.000		
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	139	139		
		5.1 Multilaterale samenwerking	149.500	149.500		
		5.2 Overig armoedebeleid	394	394		
		Totaal	394	223.665	224.059	
		Subtotaal Overige landen	394	223.665	224.059	
Niet gespecificeerd Wereldwijd	Humanitaire hulp, noodhulp en overig armoedebeleid	4.1 Humanitaire Hulp	609.249	609.249		
		5.2 Overig armoedebeleid	77.512	77.512		
		Totaal	686.761	686.761		
	Overige inzet	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	11.393	11.393		
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	299.478	299.478		
		2.1 Voedselzekerheid	130.985	130.985		
		2.2 Water	44.646	44.646		
		2.3 Klimaat	257.063	257.063		
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	317.379	317.379		
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	11.182	11.182		
		3.3 Maatschappelijk middenveld	72.686	72.686		
		3.4 Onderwijs	3.754	3.754		
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	29.444	29.444		
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	54.550	54.550		
		5.1 Multilaterale samenwerking	121.385	121.385		
		Totaal	1.353.944	1.353.944		
		Subtotaal Niet gespecificeerd Wereldwijd	2.040.705	2.040.705		
		Totaal generaal		659.761	3.192.650	3.852.410

Bijlage 5. ODA-prestatie 2024 (bedragen x EUR 1 000 000)

ODA-prestatie in 2024	
ODA-uitgaven (1) *	7.022,0
Af: Ontvangsten op eerdere ODA-uitgaven (2)	66,5
Netto ODA (1-2)	6.955,5
<i>BNI 2024</i>	1.121.250
ODA-prestatie 2024	0,62%
* inclusief schuldkwijtschelding Somalië (1,973 mln.)	

Toelichting:

De ODA-prestatie 2024 is 0,62%. Daarmee is Nederland procentueel de 6e donor volgens de voorlopige OESO-DAC cijfers.² Dat is 0,01% lager dan geraamd tijdens de HGIS-nota 2024 (gepubliceerd in september 2023) en gelijk aan de geraamde ODA-prestatie tijdens de HGIS-nota 2025 (gepubliceerd in september 2024).

Ad 1. Dit betreft de ODA uitgaven zoals in bijlage 2 opgenomen.

Ad 2. De ontvangsten op projecten die eerder al tot ODA uitgaven hebben geleid worden in mindering gebracht op de ODA prestatie. Dit om te voorkomen dat deze middelen dubbel tellen

² [Official development assistance \(ODA\) | OECD](#)

Bijlage 6: Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2024

Internationale context

Internationale klimaatfinanciering richt zich op het helpen van ontwikkelingslanden met de transitie naar koolstofarme, klimaatweerbare ontwikkelingspaden. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen vergroting van de weerbaarheid van mensen en gemeenschappen tegen de gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie) en het tegengaan van klimaatverandering en voorkomen van emissies (klimaatmitigatie)

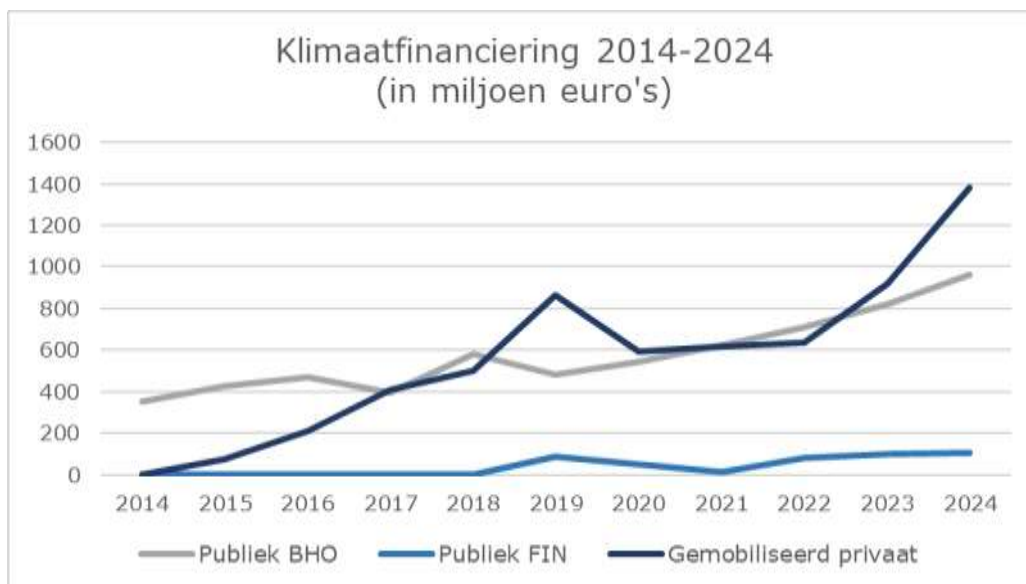
De Nederlandse bijdrage aan klimaatfinanciering vindt zijn grondslag de in 2009 overeengekomen internationale verplichting van ontwikkelde landen om jaarlijks collectief USD 100 miljard uit publieke en private bronnen te mobiliseren voor klimaatactie in ontwikkelingslanden. Op de VN klimaatconferentie in Parijs in 2015 is afgesproken dat deze verplichting loopt tot en met 2025.

Op COP29 is een nieuw collectief klimaatfinancieringsdoel vastgesteld per 2035, de *New Collective Quantified Goal* (NCQG).

De Nederlandse klimaatfinanciering

De gerapporteerde Nederlandse klimaatfinanciering bestaat uit drie componenten. In 2014 zijn we begonnen met het rapporteren van klimaatrelevante middelen op de begroting van BHO. Een jaar later kwam daar de met publieke middelen gemobiliseerde private klimaatfinanciering bij. Sinds 2019 worden ook de klimaatrelevante bijdragen aan fondsen bij de Wereldbank ten laste van de begroting van Financiën opgenomen in de rapportage. Om de publieke middelen effectief in te zetten en het beslag op deze middelen te beperken, is het streven een belangrijk deel van de Nederlandse klimaatfinanciering te genereren door de mobilisatie van private klimaatfinanciering.

In 2024 bedroeg het totaal van de genoemde componenten van de Nederlandse klimaatfinanciering EUR 2.450 miljoen. Dit is meer dan de in 2023 gerealiseerde EUR 1.842 miljoen. De belangrijkste oorzaak hiervan is een stijging van de gemobiliseerde private klimaatfinanciering met EUR 463 miljoen. Deze stijging volgt uit de versterkte inzet op private mobilisatie in de afgelopen jaren, ook binnen de multidonorfondsen en multilaterale ontwikkelingsbanken (MDBs), en een beperkte aanpassing van de OESO-methodologie. De publieke klimaatfinanciering op de BHO-begroting steeg met EUR 142 miljoen. De fluctuaties in klimaatrelevante bijdragen aan de Wereldbank lastens de begroting van Financiën, dit keer een stijging van EUR 10 miljoen t.o.v. 2023, hangen ook samen met het kasritme.



Nederland beoogt met zijn bijdrage aan de overeengekomen internationale verplichting om collectief USD 100 miljard te mobiliseren voor klimaatactie in ontwikkelingslanden tevens concrete ontwikkelingsresultaten te bereiken, die ook ten goede komen aan de armste en meest kwetsbare landen. Bij de uitvoering en vormgeving van de internationale klimaatfinanciering zijn Nederlandse bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties betrokken.

Publieke klimaatfinanciering in 2024

In 2024 besteedde Nederland vanuit de BHO-begroting EUR 963 miljoen en vanuit de Financiën-begroting EUR 107 miljoen aan publieke middelen voor klimaatactie ten behoeve van ontwikkelingslanden.

De Nederlandse publieke klimaatfinanciering bestaat uit ruim 400 activiteiten die bijdragen aan de reductie van broeikasgassen (klimaatmitigatie) en/of vergroting van de weerbaarheid tegen klimaatverandering (klimaatadaptatie). Van de publieke klimaatfinanciering kwam EUR 659 miljoen (62%) ten goede aan klimaatadaptatie en EUR 352 miljoen (33%) ten goede aan klimaatmitigatie. Van EUR 59 miljoen (5%) is niet gespecificeerd of dit ten goede kwam aan mitigatie of adaptatie (*cross-cutting*).

EUR 493 miljoen van de totale publieke klimaatfinanciering (46%) werd gerealiseerd in activiteiten die klimaat als hoofddoelstelling hebben. De rest betreft toerekening van uitgaven aan activiteiten die een belangrijke bijdrage leveren aan klimaatmitigatie en/of -adaptatie.

Voor artikel 1 (duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen) is de gerealiseerde klimaatfinanciering te danken aan sturing op klimaatimpact. Zo is er aandacht voor groene banen, voor de ecologische verduurzaming van waardeketens in bijvoorbeeld cacao, textiel en palmolie en het vergroenen van handel.

Binnen het thema voedselzekerheid (art. 2.1) steunt Nederland activiteiten die de productiviteit in de landbouw verhogen in een context van klimaatverandering en die boeren weerbaarder maken tegen klimaatverandering. Waar mogelijk wordt dit gecombineerd met de introductie van methodes en technieken die minder broeikasgassen uitstoten. Bij de waterprogramma's (art. 2.2) is de inzet de waterproductiviteit in de landbouw te verhogen, het schaarsere water beter te beheren, de bevolking

in delta's beter te beschermen tegen overstromingen en de toegang tot water en sanitaire voorzieningen te verbeteren op een wijze die bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Met de middelen voor duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen en klimaat (art. 2.3) richt Nederland zich onder andere op vergroting van toegang tot hernieuwbare energie, duurzaam beheer van bossen, mobilisering van private financiering voor klimaatrelevante investeringen en opbouw van kennis over de relatie tussen klimaat en ontwikkeling. Ook worden uit dit begrotingsartikel bijdragen aan internationale klimaatfondsen gefinancierd.

Onder artikel 3 zetten Strategische Partnerschappen met het maatschappelijk middenveld zich op lokaal en internationaal niveau in voor klimaatactie. Voor wat betreft artikel 4 is een groeiend aantal wederopbouwprojecten en projecten voor opvang van vluchtelingen in de regio klimaatrelevant. Zo is er meer aandacht voor adaptatie in humanitaire hulp; door steeds meer te werken met voorspellingen is de humanitaire hulp en daarvoor benodigde financiering sneller ter plaatse na een klimaatgerelateerde natuurramp.

Daarnaast leveren multilaterale ontwikkelingsbanken en een aantal VN organisaties die Nederland vanuit artikel 5 financiert ook een belangrijke bijdrage aan klimaatactie.

Publieke klimaatfinanciering 2024 (x EUR 1 mln.)				
Begroting	Begrotingsartikel	Realisatie 2023 ³	Realisatie 2024	Klimaatrelevantie artikel in 2024 (percentage) ⁴
BHO	1. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	99	97	15
	2. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat			
	2.1 Voedselzekerheid	184	192	45
	2.2 Water	89	97	51
	2.3 Klimaat ⁵	266	319	92
	3. Sociale vooruitgang	78	87	10
	4. Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling	68	129	12
	5. Multilaterale samenwerking en overige inzet	37	42	9

³ Bijlage 6 van [HGIS-jaarverslag 2023](#), kamerstuk 36411-2

⁴ De klimaatfinanciering op een (sub-)beleidsartikel ten opzichte van de totale uitgaven op het betreffende (sub-)beleidsartikel.

⁵ Dit begrotingsartikel omvat tevens duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen.

Sub Totaal BHO		821	963	24
FIN	IDA	83	96	
	IBRD	8	0	
	IFC	6	11	
Totaal FIN		97	107	
Totaal HGIS		918	1.070	

Voor gedetailleerde informatie over publieke klimaatfinanciering wordt verwezen naar het publieke klimaatdashboard⁶. Daarin wordt informatie gegeven over de klimaatfinanciering per thema, per regio en per land. Zo staat per project vermeld of het een activiteit betreft met klimaat als hoofd- of als neven doelstelling, en de verdeling tussen financiering voor mitigatie, adaptatie en 'niet gespecificeerd'.

Gemobiliseerde private klimaatfinanciering in 2024

Nederland mobiliseerde met publieke middelen in 2024 EUR 1.380 miljoen aan private investeringen in klimaatprojecten. Deze investeringen werden gerealiseerd via verschillende instrumenten en organisaties met betrokkenheid van publieke financiering: bilaterale programma's⁷, multidonorfondsen, FMO en het Nederlandse aandeel in de multilaterale ontwikkelingsbanken.

Er is de afgelopen jaren ingezet op een verdere verhoging van de mobilisatie van klimaatfinanciering en -investeringen door de private sector onder meer door bijdragen aan het fondsen zoals het *Dutch Fund for Climate and Development* en *FINISH Mondial*, een fonds gericht op private financiering voor water en sanitatie. Hierbij wordt door Nederland samengewerkt met het bedrijfsleven, ngo's, kennisinstellingen, FMO, multilaterale klimaatfondsen en multilaterale ontwikkelingsbanken.

Omdat het totaal aan gemobiliseerde private investeringen, in vergelijking met de publieke financiering, vaak schommelingen kent, zeker uitgedrukt in de wijze waarop dat in de loop van de tijd in een jaar zijn beslag krijgt, is het lastig vast te stellen welk deel van de stijging te danken is aan de extra inzet. De schommelingen komen onder andere ook door wijzigende marktomstandigheden. Daarnaast is er sprake van een vertraging tussen het verschaffen van publieke financiering vanuit het ministerie tot mobilisatie van private financiering; de tijdsduur van het sluiten van transacties met commerciële partijen is bij elke deal anders.

⁶ <https://public.tableau.com/views/ClimateFinanceNL/Summary?%3AshowVizHome=no>

⁷ Bijdragen van ambassades aan het mobiliseren van privaat kapitaal worden alleen vermeld indien deze meer dan 100.000 euro bedragen.

Voor de berekening van de gemobiliseerde private klimaatfinanciering wordt een in OESO-verband ontwikkelde methode gebruikt⁸. De meting en analyse van de door Nederland met publieke middelen gemobiliseerde private klimaatfinanciering wordt uitgevoerd door een externe partij, het rapport over 2024 met toelichting op de verschillende programma's en de gebruikte methodologie volgt later in de eerste helft van 2025.

⁸ De OESO methodologie om private financiering te berekenen is via annex 6 in het volgende document: <https://one.oecd.org/document/DCD/DAC%282024%2940/ADD1/FINAL/en/pdf> te vinden.

Gemobiliseerde private klimaatfinanciering in 2024	
Multidonorfondsen en programma's (x EUR mln.) ⁹	386
Aceli	3,11
Climate Investment Funds (CIF)	10,93
Climate Investor One (CI1)	38,11
Energising Development (EnDev)	0,48
FINISH Mondial	67,36
Global Alliance for Improved Nutrition (GAIN)	0,18
Global Energy Transformation Programme (GET.pro)	0,61
Global SME Finance Facility (GSMEF)	0,03
IDH – Farm Fit Fund (IDH-FFF)	0,19
IDH – Initiative for Sustainable Landscapes (IDH – ISLA)	7,27
IDH – Sustainable Trade Initiative (IDH – STI)	26,59
One Acre Fund (OAF)	8,31
Partnering for Green Growth and the Global Goals 2030 (P4G)	0,64
Private Infrastructure Development Group (PIDG)	125,65
Public-Private infrastructure Advisory Facility (PPIAF)	55,49
SEE Clean Cooking	0,43
<u>Multilaterale klimaatfondsen:</u>	
Global Environment Facility (GEF)	31,79
Green Climate Fund (GCF)	8,60
Least Developed Countries Fund (LDCF)	0,09
Nederlandse programma's (x EUR mln.)	113
2SCALE	2,21
AGRI3	49,37
Aqua for All – Making Water Count	7,03
Climate Investor Two (DFCD – Water Facility)	38,03
COMBI – aanpak	0,12
DFCD – Origination Facility (DFCD-OF)	0,39
DGGF2 – Triple Jump & PwC	0,14
DGGF2 – Seed Capital & Business Development	0,05
Farmer Focused Transformation (FFT)	0,80
Geodata for Agriculture and Water (G4AW)	0,29
Health Insurance Fund (HIF)	2,44
HIF – Medical Credit Fund	7,80
Mobilising More for Climate (MOMO4C)	0,03
National Initiatives for Sustainable & Climate-smart Oil Palm Shareholders	0,83
Solidaridad – Pathways to prosperity	3,77
Sustainable Development Goals Partnership (SDGP)	0,03
FMO (x EUR mln.)	215
<u>Staatsfondsen:</u>	
Access to Energy Fund – (AEF)	2,40
Building Prospects (BP)	17,13
Massif	0,82
DFCD – Land Use Facility (DFCD-LUF)	8,27

⁹ Het gaat hierbij om het aandeel privaat gemobiliseerd dat kan worden toegerekend aan de Nederlandse publieke bijdrage (dus niet de totale private mobilisatie door een multilateraal fonds).

FMO-A	186,05
Multilaterale Ontwikkelingsbanken ¹⁰ (x EUR mln.)	666
Afrikaanse ontwikkelingsbank	2,88
Aziatische ontwikkelingsbank	22,39
<i>Asian International Investment Bank</i>	12,04
Europese Bank for Wederopbouw en Ontwikkeling	85,62
Europese Investeringsbank	168,91
Inter-Amerikaanse ontwikkelingsbank	6,45
Wereldbankgroep	367,89
Totaal (x EUR mln.)	1380

Verdere Nederlandse inzet op internationale klimaattactie

Naast de bovenbeschreven publieke en gemobiliseerde private klimaatfinanciering heeft Nederland in 2024 nog eens ruim EUR 2 miljard aan *Special Drawing Rights* (SDR's) doorgeleend aan het *Resilience and Sustainability Trust* (RST) van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), bovenop een eerdere lening in SDR's aan de RST van ongeveer EUR 1,5 miljard. Deze lening van ruim EUR 2 miljard in 2024 ging gepaard met een gift van ongeveer EUR 34 miljoen aan de reserveaccount van de RST. Hoewel deze gift onderdeel is van de publieke klimaatfinanciering, vallen de leningen buiten beschouwing. Het RST als geheel is echter zeer relevant want het programma ondersteunt de komende jaren het weerbaar maken van economieën van lage- en middeninkomenslanden tegen mogelijke toekomstige betalingsbalansproblemen als gevolg van externe schokken door bijvoorbeeld klimaatverandering. De landen die hiervoor in aanmerking komen kunnen een (concessionele) lening aanvragen in ruil voor economische hervormingen om klimaatverandering het hoofd te bieden, bijvoorbeeld door integratie van klimaatverandering in het beheer van overheidsinvesteringen, belastingen en begrotingsproces en vergroening van de financiële sector. Deze hervormingen kunnen vervolgens bijdragen aan het mobiliseren van aanvullende publieke en private (klimaat)financiering.

Het kabinet continueerde in 2024 de ingezet gericht op het mobiliseren van private financiering voor de klimaat- en ontwikkelingsdoelen in ontwikkelingslanden. Internationaal heeft het kabinet innovatieve financieringsoplossingen onder de aandacht gebracht, onder andere tijdens de COP29. Voorbeeld van een dergelijke innovatieve financieringsoplossing is het in Nederland gevestigde Impact Loan Exchange Fund (ILX) dat private financiering mobiliseert via co-investeringen in projecten van ontwikkelingsbanken voor de klimaat- en ontwikkelingsdoelen. In 2024 heeft ILX bekend gemaakt verder op te schalen naar USD 1,7 miljard aan investeringen van institutionele partijen.

¹⁰ De data over de mobilisatie van de multilaterale ontwikkelingsbanken is gebaseerd op het meest recente [Joint Report on Multilateral Development Banks' Climate Finance](#). Dit rapport beschrijft de klimaatfinanciering van de ontwikkelingsbanken in 2023; de data over 2024 zullen pas in de tweede helft van 2025 beschikbaar komen.

Bijlage 7: Internationale inspanningen op asiel en migratie 2024

Inleiding

Het Kabinet Schoof heeft in het hoofdlijnen akkoord en het bijbehorende regeerprogramma een duidelijke nadruk gelegd op de noodzaak om migratie beter te managen. Voor de uitgaven op het gebied van asiel en migratie betekende dit enerzijds een doorgaan op reeds ingeslagen wegen zoals de bekende Opvang in de Regio programma's voor vluchtelingen en de brede migratiepartnerschappen om terugkeersamenwerking en migratiemanagement te verbeteren. Anderzijds is sprake van een scherper kijken naar het Nederlandse belang ook in deze programma's, alsmede een grotere inzet op 'innovatieve partnerschappen', d.w.z. nieuwe vormen van samenwerking zoals bijvoorbeeld terugkeerhubs. Jaarlijks worden de kwantitatieve resultaten op deze thema's gepubliceerd op het [portaal voor ontwikkelingshulp](#).

Migratiesamenwerking

In 2024 is het kabinet verder gegaan met het uitbouwen van gelijkwaardige en duurzame bilaterale partnerschappen met landen van herkomst en transit. Alhoewel het diplomatieke proces kwetsbaar is en met verschillende snelheden vordert per land, werpt deze aanpak haar vruchten af. Zo is de terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers in een aantal gevallen (verder) verbeterd, samenwerking op het gebied van het tegengaan van mensenhandel geïntensiveerd en is er duidelijk sprake van veel nauwere en betere relaties met de belangrijke landen van herkomst en transit, dan voorheen het geval was.

Vanaf 2023 heeft Nederland structureel additioneel budget beschikbaar om in te spelen op gezamenlijk geïdentificeerde noden, kansen en behoeften in het kader van de migratiepartnerschappen. Zo is in het kader van de migratiedialoog in samenwerking met Marokko een kleinschalige pilot ontwikkeld voor circulaire migratie. Ook is in 2024 met de International Organisatie voor Migratie (IOM) een programma gestart in Turkije op het versterken van grensmanagement, de bescherming van migranten en de aanpak van mensenhandel en -smokkel. Naast multilaterale organisaties wordt ook gekeken naar ngo's als implementerende partners.

Ook op Europees niveau is vooruitgang geboekt in 2024, met het aangaan van nieuwe partnerschappen zoals met Egypte. Een partnerschap met Jordanië is in het begin van 2025 ondertekend. Nederland heeft de Commissie in verschillende gremia (Europese Raad, Raad Justitie en Binnenlandse zaken en diverse Raadswerkgroepen) opgeroepen tot een ambitieuze inzet. Naast het oproepen tot uitbouwen en aangaan van EU partnerschappen, zette Nederland ook in op de ontwikkeling van innovatieve oplossingen en het aanpassen van het juridische kader daartoe, zoals de terugkeerrichtlijn. Belangrijk voor Nederland blijft de implementatie van het Asiel en Migratiepact, waartoe het dan ook consistent heeft opgeroepen in Europees verband.

In 2024 heeft Nederland ook bijgedragen aan multilaterale migratiedialogen ter bevordering van onze samenwerking met partnerlanden langs verscheidende migratieroutes. Nederland heeft in deze dialogen steeds gestreefd naar versterking van de gelijkwaardige en wederkerige samenwerking met zuidelijke partnerlanden, op zowel beleids- als operationeel niveau.

In 2024 bleef Nederland zich inzetten voor het voorkomen en beheersen van irreguliere migratie en het beschermen van migranten in kwetsbare posities, bijvoorbeeld in de vorm van opvang, medische of juridische dienstverlening, steun bij de aanpak van mensenhandel en -smokkel, voorlichting over de risico's van irreguliere migratie en ondersteuning bij vrijwillige terugkeer en herintegratie van migranten. Afgelopen periode zorgde Nederlandse steun aan de Internationale Organisatie voor Migratie en de VN Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) ervoor dat ca. 78.000 vluchtelingen en migranten in een kwetsbare positie toegang tot noodhulp en bescherming hadden in landen zoals Afghanistan,

Niger, Libië en Tunesië. Bijna 3.000 migranten konden vrijwillig terugkeren naar hun land van herkomst en meer dan 1.600 migranten kregen ondersteuning bij de herintegratie na terugkeer in hun gemeenschappen.

Eén van de belangrijkste programma's waarmee Nederland bijdraagt aan deze doelstellingen is het COMPASS partnerschap met IOM. COMPASS draagt bij aan het tegengaan van irreguliere migratie en het beschermen van migranten middels interventies op het individuele, gemeenschaps- en structurele niveau. De tussentijdse evaluatie van het COMPASS-partnerschap die in 2022 werd afgerond, was overwegend positief en heeft geleid tot de totstandkoming van een tweede fase (2024-2027) voor 100 miljoen euro. In juni 2024 kwamen de IOM landenkantoren van de 14 COMPASS landen, evenals vertegenwoordigers van de overheden van deze partnerlanden, bijeen in Genève voor de officiële lancering van de tweede fase van het programma.

Ook heeft Nederland de geïntensiveerde inzet voor de bestrijding van mensenhandel en –smokkel voortgezet. Dit is onder meer gedaan door het versterken van de capaciteit van verschillende herkomst en transitlanden om mensenhandel en –smokkel, ook in regionaal verband, te voorkomen, onderzoeken en vervolgen, middels het PROMIS programma van de VN Organisatie tegen Drugs en Georganiseerde Misdaad (UNODC) en het Hoog Commissariaat voor de Mensenrechten (OHCHR). In 2024 is de vijfde fase van PROMIS ontwikkeld voor de periode 2025-2028.

Opvang en bescherming in de (eigen) regio

In 2024 heeft Nederland zijn inzet in de Hoorn van Afrika, de Syrië regio en de Afghanistan regio voortgezet om duurzaam perspectief te bieden aan vluchtelingen alsook aan kwetsbare gastgemeenschappen. Hiermee wordt tevens beoogd doorreis te verminderen.

Er is geïntensiveerd op de beleidsinzet op opvang in de regio. De totale uitgaven op artikelonderdeel 4.2 van de BHO-begroting komen uit op EUR 452 miljoen vanaf 2029. Met financiering van zowel multilaterale organisaties als ngo's zijn in 2024 vluchtelingen, intern ontheemden en kwetsbare gastgemeenschappen in acht landen (Egypte, Ethiopië, Irak, Jordanië, Libanon, Kenia, Oeganda en Soedan) ondersteund. Het Prospects Partnerschap (met de partners UNHCR, UNICEF, ILO (*International Labour Organisation*), IFC (*International Finance Corporation*) en Wereldbank) bleef het belangrijkste programma voor ondersteuning op het gebied van bescherming, onderwijs, werkgelegenheid en WASH (*Water, Sanitation and Hygiene*). In Pakistan is via multilaterale organisaties vergelijkbare steun verleend aan de opvang van Afghaanse vluchtelingen. Bovendien is in 2024 via het GCFF (*Global Concessional Financing Facility*) bijgedragen aan de opvangcapaciteiten van zowel Moldavië als Armenië.

De continuering van de financiering voor de opvang van Syrische vluchtelingen in de regio bleef in 2024 een prioriteit en evenals in eerdere jaren heeft Nederland ook binnen EU-verband gepleit voor adequate financiële steun voor opvang van Syrische vluchtelingen in de regio.

Asiel in Nederland

De gemiddelde bezetting van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) was gedurende 2024 substantieel hoger dan de gemiddelde bezetting in 2023. De ODA-bezetting (alleen het eerste jaar, uit DAC-landen, met een geldige asielaanvraag) is voor 2024 uitgekomen op 36.798. In 2023 was dit 33.859. De totale ODA-asieltoerekening voor de eerstejaarsopvang (van zowel AenM als OCW) komt daarmee uit op EUR 1,28 miljard en bestaat uit twee componenten. In de eerste plaats de nacalculatie over 2023, die gebaseerd is op een afrekening van de daadwerkelijke realisatiecijfers over 2023. Dit bedroeg EUR 64 miljoen. In de tweede plaats de stand van de asieltoerekening over 2024 zoals opgenomen in de Tweede Suppletoire begroting 2024 van BHO. Dit bedroeg totaal een bedrag van EUR 1,34 miljard. De nacalculatie over 2024 wordt in 2025 verrekend.